

SOCIALISTIČNI GLASOVI NARASLI 50 ODSOTKOV

ŠEST SOCIALISTIČNIH POSLANCEV VEČ V WISCONSINU, DVA V PENNI

Upton Sinclair dobil 50 tisoč glasov. Socialisti v New Yorku dobili še enkrat toliko glasov kot pred dvema leti. Napredek stranke na jugu.

Socialistična stranka v prošli kampanji ni imela najboljšega terena. Tisoče delavcev bi ji dalo glasove — ampak to bi po njihovem mnenju pomenilo izvolitev republikancev, oni pa republikancev nočejo, zato morajo glasovati za demokrate. Čez pol leta ali leto jim bo žal, kakor jim je žal, da so pred dvema leti drveli na volišča za Hooverja.

Vzlic tej dvostrankarski psihologiji ameriškega ljudstva je bila socialistična stranka v stanju podvojiti in ponekod celo potrojiti svoje glasove. Kjerkoli se je socialistična organizacija resno zavzela za kampanjo, so glasovi zanjo presenetljivo narasli. V Los Angelesu npr. jih je dobila 25,000. Vsi californijski dnevniki so pisali o tem. Upton Sinclair, kandidat za guvernerja, jih je dobil nad 50,000, ali 10 odstotkov več kot kdaj poprej v katerikoli urad, v katere je on kandidiral.

V Virginiji je dobil Joe C. Morgan, soc. kandidat za zveznega senatorja, 10,000 glasov, kar je v taki državi nepričakovano visoko število.

Prvič po dolgih letih sta bila v Pennsylvaniji v okraju mesta Reading izvoljena dva socialista v državno zakonodajo, namreč Darlington Hoopes, ki je dobil 7,413 glasov, in Lilith M. Wilson (7,055 glasov). James H. Maurer, kandidat za guvernerja, je dobil v Readingu več glasov kot republikanski kandidat Giford Pinchot. Socialistični kandidat za kongresnika v readingskem okraju je bil drugi po številu oddanih glasov.

Velike zmage so dosegli socialisti v Milwaukeeju in v milwaškem okraju (county). Za šerifa je bil izvoljen Al. Benson. Razen tega so socialisti izvolili devet poslancev v zakonodajo. Preje so imeli tri. Razen teh imajo tudi dva senatorja, skupaj 11 socialističnih zastopnikov v Madisonu. James P. Sheehan, soc. kandidat za kongresnika v 5. distriktu v Milwaukeeju, je dobil 25,961 glasov, njegov republikanski nasprotnik pa 26,838. Ker se v enih voliščih glasovi niso šteli pravično, nego v prilog republikanskega kandidata, so socialisti podvzeli korake za ponov-

no štetje. W. F. Quick, kandidat za kongresnika v 4. okraju (Milwaukee) je dobil 20,181 glasov. Dasi so socialisti v Milwaukeeju zelo želeli zmagati v obema kongresnima okrajema in so v ta namen vodili veliko agitacijo, so vzlic temu neuspehu dosegli toliko večje zmage v poslanskih okrajih. Veliko pomeni zanje izvolitev šerifa, ki bo posebno županu Hoanu v znatno pomoč s svojim sodelovanjem.

V mestu New York so dobili socialisti več kot še enkrat toliko glasov kakor pri predsedniških volitvah l. 1928. Wm. Karlin, kandidat za generalnega pravnika, jih je dobil samo v mestu nad 94,000. Kandidatje za kongresnike so jih dobili: Norman Thomas 21,882; B. C. Vladeck 23,956; Jacob Panken 6,726; Heywood Brown 6,862; Sam. Orr 16,801.

Pred dvema leti so dobili socialistični kandidatje pri kongresnih volitvah v mestu New York 66,884 glasov, letos pa 127,481, in to vzlic temu, da je bil ljudski sentiment do kraja poglobljen v demokratsko kampanjo.

Koliko so dobili socialistični kandidatje glasov skupno, bo razvidno šele ko bo končano uradno štetje, katero traja par tednov. Volilni uradniki štejejo glasove takoj po volitvah le za kandidate obeh kapitalističnih strank, in za druge stranke le tam, kjer dobe visoko število glasov.

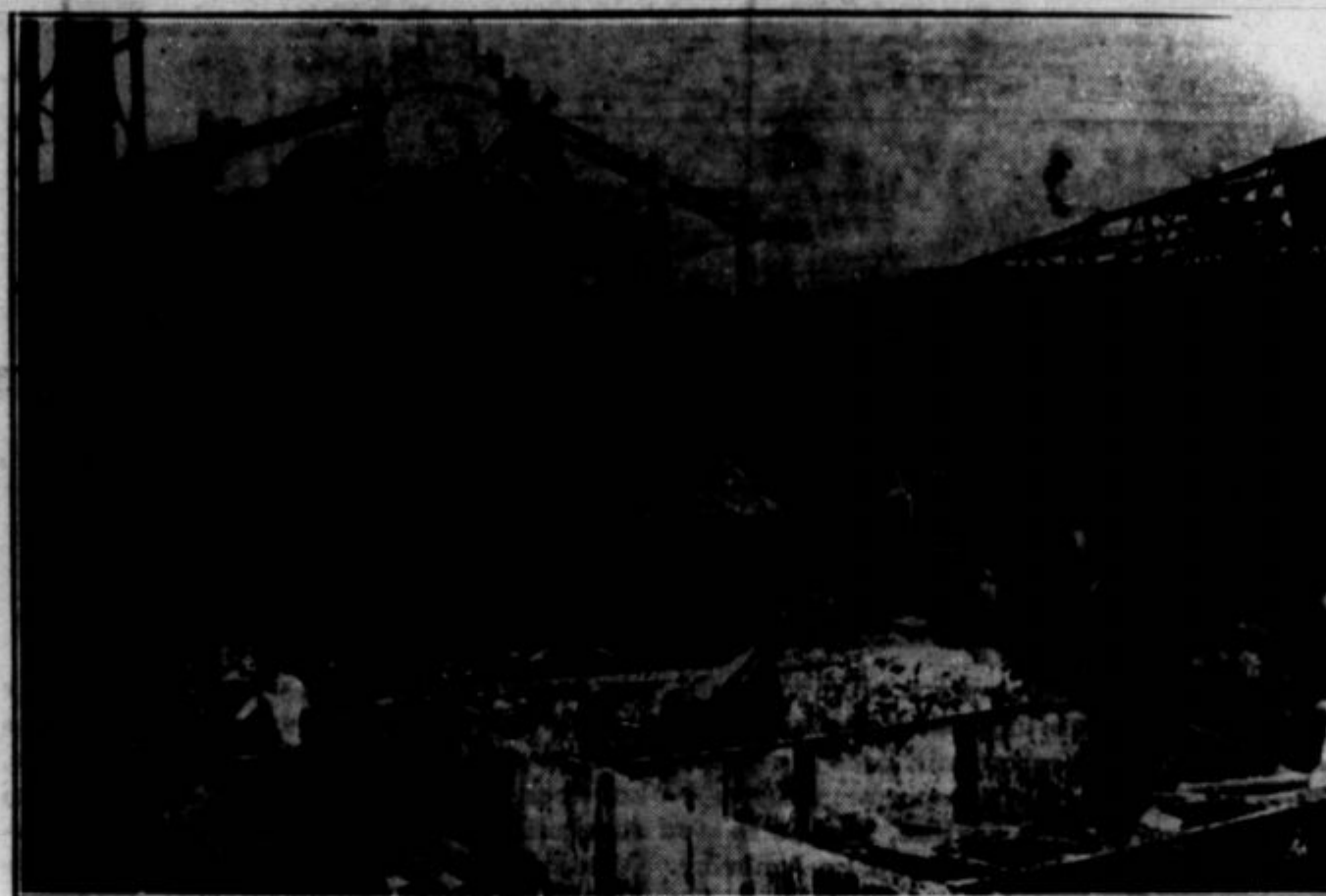
V kolikor so rezultati že naznanjeni, je razvidno, da so socialistični glasovi narasli tudi v državah, kjer je soc. organizacija že dolgo šibka, npr. v Illinoisu, Kansasu itd.

Ugoden rezultat in sentiment volilcev bo stranka izrabila za nadaljevanje agitacije, katere cilj je pojačanje organizacije. Brez te so zmage nemogoče.

Fašizem v Avstriji pri volitvah poražen

Pri volitvah poslancev v državni zbor 9. nov. so bili avstrijski fašisti a svojimi zavezniki klerikalci poraženi vzlic temu, da so imeli ves vladni aparat v svojih rokah. Pred volitvami so vprizorili vpade v socialistične urade, volilci pa so izrekli nad tem početjem svojo sodbo. Klerikalci, ki so bili najmočnejša stranka v Avstriji od l. 1922 naprej, so zdaj na drugem mestu, največja stranka pa so postali socialisti, ki so dobili 72 poslancev ali enega več kot so jih imeli dozdaj. Klerikalci so jih dobili 66 — sedem manj kot prej. Shoberjeva centumska koalicijska je dobila 19 poslancev in fašisti 8. Nadé fašistov, da se bo ljudski val izrekel zanje v enaki meri kakor v Nemčiji, so se izjalovile. Groze pa še vedno s silo. Javno mnenje po svetu jim ni naklonilo moralno podporo.

POSLEDICE EKSPLOZIJE V NEMŠKEM RUDNIKU

Zverženo železje visoko na površju v napravah nad šahtom ter 248 mrtvih premogorjev v rovih tisoč čevljev pod površjem je posledica eksplozije dveh ton dinamita v premogovniku v Alsfordu, Nemčija. Katastrofa se je dogodila 21. oktobra. Dinamit so imeli shranjen v enem spodnjih rogov 1200 čevljev globoko. Kdo je povzročil eksplozijo razstreliva in kako, to se ne bo moglo nikdar dognati, ker so priče mrtve in ni od njih sploh ničesar ostalo. Velike traverzne naprave šahtovega ograjja na površju je silen pritisk razstrelbe zvil kakor trte. Premogovnik je last Eschweilerske rudarske unije. Uradi in druga poslopja v bližini sto jardov okrog šahta so popolnoma porušena. Vsled pritiska razstrelbe v majni je eksplodiral en gasolinski tank na površju in zanetil požar, kar je še bolj povečalo sliko groze. Tudi vas Alsford, v kateri se ta premogovnik nahaja, je precej poškodovana. Prebivalci, misleč, da se je zgodil potres, so bežali na prosto. Ob času eksplozije je bilo spodaj 667 premogorjev. 248 izmed teh je bilo ubitih, mnogo drugih je bilo opasno ranjenih, in nihče ni prišel ven brez poškodb. To je bila v Nemčiji v teku tistih mesecev že druga velika rudniška katastrofa. Julija se je dogodila eksplozija v Neurode v Šleziji, ki je zahtevala nad 150 življenj.

Zbor "Zarja", odsek kluba št. 27, JSZ., apelira za pomoč v obrambi

Klub št. 27 vložil priziv proti krivični, skrajno pristranski razsodbi sodnika, ki je odločil v prid nasprotnikov originalnega pevskega zbora "Zarja"

Poročilo in apel iz Clevelanda.

Pevski klub "Zarja", ustanovljen l. 1916 v klubu št. 27 JSZ. v Clevelandu, se je v teku let razvil v enega najboljših pevskih zborov v Ameriki. Klub mu je bil ves čas v pomoč. So drugi so bili ponosni na svoj delavski pevski zbor.

Ze v času vojne histerije in v povojnih letih so začeli gotovi člani zbora taktiko ohlajevanja napram klubu št. 27, toda niso delovali za odstop, ker so rabili klubovo pomoč pri prireditvah in njegovo agitacijsko silo. Šele ko so se začele razlike v mišljenjih naglo večati, se je ena skupina pod vodstvom kluba nasprotnih ljudi ločila od klubovega pevskega zbora "Zarja", in misleč, da je s tem zadala zboru kluba št. 27 smrtni udarec, se je sama začela nazivati pevski zbor "Zarja", poslednje čase pa nastopa pod imenom "Samostojni pevski zbor 'Zarja'".

Mi ne obsojamo vseh, ki so sledili razkolnikom. Vemo pa, da ne bi prišlo do tega, ako bi krožek, ki se zbira okrog svojega voditelja Vatro Grilla, ne okrenil svoje vetrovne politike v smer republikanske stranke. Ko hitro so prevzeli med clevelandskimi Slovenci vodstvo agitacije za stranko ameriškega velekapitalizma, je bilo naravno, da ne bodo mogli še v nadalje ostati aktivni v delavskem pevskem zboru. Zato so se pripravljali na odstop. Že znani "dokument sramote", ki so ga

ljudje okrog "Enakopravnosti" objavljali s tolikšno senzacijsko, je imel preračunan namen diskreditirati socialistično gibanje. Eni udarci so bili namenjeni klubu v Collinwoodu, drugi klubu št. 27 na St. Clair Ave.

Urednik "E." in nekaj njegovih pomagačev so bili dolgo na glasu kot socialisti. To jim je zdaj postalo pri njihovih političnih ambicijah zelo nadležno. Smatrali so, da ako na kak način pripravijo socialistično gibanje med slovenskim delavstvom v Clevelandu v razpad, bo njihov skok k republikancem manj opazen, in ob enem bi imeli proti sebi le demokrate. Namen se jim ni posrečil.

Razkol pri "Zarji" so izvedli z odstopom večje skupine junija to leto. Tudi nekaj odbornikov "Zarje" je šlo ven, kar naj bi konfuzijo v klubu povečalo. Toda klubova "Zarja" je še isti mesec dopolnila izpraznjena mesta v odboru in nadaljevala z delom, dasi ji je razkol zadal velik udarec. So drugom je bilo hudo, kajti delovali so za ta zbor ves čas z navdušenjem in ljubeznijo do lepega petja. Klubu je bilo samo za negovanje pesmi v delavskem zboru, ne za privatno reklamo.

S pojavom razkola se je marsikdo vpraševal — čemu, komu v korist? Ni jim bilo jasno, da so voditelji hoteli izvesti ločitev pred letošnjimi kongresnimi volitvami.

Dva zbora enakih imen v eni

naselbinn nimata smisla. Razkolniki so zahtevali od klubovega pevskega zbora, da jim prepusti ime "Zarja", note in druge potreščine zbora ter blagajno. Klub s svojim pevskim zborom je zahtevalo — samooobsebi umevno — odklanjal. Potem se je pojavil od nasprotni strani predlog, da naj klubov zbor odstopi ime "Zarja", za kar si lahko obdrži note in ostalo imovino... Klub št. 27 nikakor ni mogel upoštevati takih proposicij, kajti odstopni skupini ni bil ničesar dolžan. Ločila se je vsled svojih nagibov in motivov. Klub št. 27 se ni s svojim zborom v ničemer spremenil, ni menjal svoje delavske taktike, in ne uravnava svoje politike po privatnih ambicijah posameznih članov. Klub št. 27 in njegov pevski zbor ostane kakor sta bila, le, da bosta vsled teh izkušenj vse bolj aktivna in da se ne bo prikritih nasprotnikov, kadar se pojavijo, nič več toleriralo toliko časa, da postanejo pogubni za pokret.

Klubova "Zarja" ni zahtevala razkola. Ni ga povzročila. Ni zahtevala od nikogar nika-ke imovine. Ni grozila s tožbo. NI JE VLOŽILA.

Storila pa je to NASPROTNA skupina, ki ima v svoji sredi advokata in enega je najela. Klub št. 27 s svojim zborom je bil tedaj prisiljen, da se brani napadov na sodišču in kjerkoli. Moral se je posvetovati z (Nadaljevanje na 6. strani.)

VZROKI "STAVKE" KONSUMENTOV

Razni trgovski klubi in komore hočejo priklicati "prosperiteto s propagando za zlom stavke konsumentov. Pravijo, da drže ljudje denar doma, namesto da bi ga pogнали v cirkulacijo. Zato so prišli na idejo, da je treba na kak način izvabiti dolarje iz skrivišč, tovarne dobe potem naročila, in vse bo zopet kakor je bilo.

Prišli so na geslo "BUY NOW" — "kupite sedaj", in da privabilo ljudsko pozornost, naznaja jo, ta in ta teden bo "prosperity week" — "teden v blagostanje", — "kupite sedaj". Kričava reklama res izvabi tisočake prihrankov, ljudje so potom toliko na slabšem, o prosperiteti pa ni duha ne sluha.

Trgovski krogi, ki govorijo o stavki konsumentov, češ, da drže milijone dolarjev v skriviščih, pripovedujejo legendo, ki je brez podlage.

Vzrok "stavki" je brezposelnost. Če delavec zasluži povprečno \$35 na teden, jih lahko ravno toliko na teden zapravi. Če zasluži vsled nestalnega dela ali znižanih plač povprečno le \$20 ali \$15 na teden, jih ne more potrošiti več kot zasluži.

Kaj pa tistih šest milijonov delavcev, ki ničesar ne zasluži jo! Če je prejel vsak povprečno \$3 na dan, plače pomeni, da je zdaj business vsled njihove brezposelnosti prikrajšan osemnajst milijonov dolarjev dnevno.

Računi so enostavni, vzroki "stavke" konsumentov so vidni vsakemu, ali slepi bizniški magnatje jih nočejo ne videti ne razumeti. Dajte delavcem delo in zaslužek, pa bo konec krize.

F.—L. Party v Minnesoti

Minnesota Farmer-Labor Party je pri prošlih volitvah zmagala s svojim kandidatom za guvernerja Floyd Olson-om, ni pa mogla prodreti s kandidatom v zvezni senat. H. Shipstead je bil izvoljen v senat na njenem tiketu pred dvema leti, toda je v stranki zelo malo aktiven. Od takozvanih progresivcev v republikanski stranki se v ničemer ne loči. Pravzaprav so eni izmed njih radikalnejši kakor on.

TAGORE OBOLEL V AMERIKI

Veliki indijski mislec, poet in filozof Rabindranath Tagore, ki je prišel pred tedni v to deželo na predavateljsko turo, je v mestu New Haven, Conn., opasno obolel. Muči ga srčna hiba. Tagore je dobil pred leti Nobelovo nagrado za literaturo. Mnoga njegova dela so prevedena več ali manj v vse literarne jezike.

PREČITAJTE
"FILOZOFSKI"
RAČUN NA

7.

STRANI.

Glasovi iz našega Gibanja

Socialistične zmage v Milwaukeeju

Milwaukee, Wis. — Največja socialistična zmaga dne 4. novembra je bila izvolitev šerifa v Milwaukee County. To mesto je dobil sodrug Al. Benson. Prejel je 48,736 glasov. Proti njemu so imele kandidature obe vodilni stranki in druge skupine.

Zmaga, ki zanima posebno naše rojake, je izvolitev sodruga Johna Ermenca v poslansko-zbornico. Razen njega je bilo izvoljen osem drugih socialističnih kandidatov za poslance, skupaj devet, ali SEŠT VEČ kot so jih imeli dosedaj. V novi zbornici države Wisconsin imajo socialisti v spodnji zbornici devet, in v senatu dva poslance.

V Milwaukeeju sta dva kongresna okraja. V obema se je soc. stranka zelo prizadevala, da zmaga. V enem je dobil republikanec Stafford 26,838 glasov, socialist Sheehan pa 25,961. Poražen je bil torej z 877 glasovi. V drugem okraju je dobil republikanec Schaffer 25,917 glasov, socialist Quick pa 20,181. Druge stranke niso prišle v upoštevanje.

Ponovno je bil izvoljen v wisconsinški senat socialist Walter Polakowski z 926 glasovi večine. V milwaukeeškem okraju je dvajset poslanskih distriktov. Devet so jih dobili socialisti, vse druge stranke pa 11. Za poslance so izvoljeni sledeči sodrugi: John Ermenc; Ed. Kelefer; Malton J. Ebel; Geo. Tews; Oto Kehrein; Philip Wenz; Ben. Rubin; E. Mayer; Geo. Hampel.

Za gubernerja je bil izvoljen republikanski progresivec Phil. LaFollette in z njim večina ostale liste kandidatov LaFolletteve republikanske struje, ki je istotako nastopala v kampanji z radikalnim programom.

Sod. Metcalfe, socialistični kandidat za gubernerja v Wisconsinu, je dobil v Milwaukeeju 22,046 glasov.

Milwaukee je zdaj edino veliko mesto v Zed. državah, kjer se borita za premoč republikanska in socialistična stranka. Iz prej navedenega rezultata vidite, da je mesto nekako razdeljeno pol-in-pol. Šerif okraja in župan mesta sta socialisti, nadalje devet poslancev, dva senatorja in več aldermanov. Dela je še mnogo, predno si socialisti zagotovijo močno in sigurno večino volilcev.

Drugo mesto, kjer so socialisti na krmilu, je Reading v

Pennsylvania. Dne 4. novembra so dobili dva mandata v pennsylvanski zakonodaji. Ni slabo, a treba bo gledali, da bo rezultat pri prihodnjih volitvah še boljši. — Joe Ule.

"Natreskani" republikanci

V "A. S." z dne 4. nov. piše čikaški slovenski župnik frančiškan Anzeln Murn, da ima farane, ki mu ne puste, da bi bil demokrat. Rev. Murn je namreč demokrat, in v prošli kampanji so prihajali k njemu slovenski katoliški "republikanci" — "včasih trezni, včasih natreskani, in me karali, ker sem dovolil demokratski stranki zborovanje (v cerkvenih prostorih)", kakor piše sam. Pravi, da bo proti prohibiciji, ker ve, da je prohibicija delo zakletih sovražnikov cerkve.

To ni res, prečastiti gospod Anzeln Murn, OFM! Prohibicija je bila sprejeta pod demokratsko administracijo, ki jo je podpirala in priporočala. In njeni glavni zagovorniki in branitelji so ravno duhovniki ter cerkvene organizacije, čeprav ne katoliške. Tudi to bi lahko vedel g. župnik, da ni republikanska ne demokratska stranka suhaška, niti mokraška, nego švigašvaga. Samo da begajo volilce-prohibicijo pa si drže naprej radi grafta. Priznam mu pa, da ima pravico do svojega političnega prepričanja, čeprav je napačno. Tistim "natreskanim" republikancem naj bi bil pokazal vrata! — S.

Vatro Grill v politiki

Cleveland, O. — Novost — dasi že par let pričakovana, je bila v pretekli kampanji odprt vstop krožka okrog "Enakopravnosti" pod vodstvom odvetnika Vatro Grilla v republikansko stranko. Maurice Maschke je izbral ambicije mladega Slovenca, katerega je porinil za wardnega vodjo rep. stranke. Pri Piru, ki vodi slovenske demokrate, so postali malo nervozni. Začela se je še lani tekma med listoma, in zdaj je v nji Pircev demokratski osilek daleč pred Grillom slonom.

Lojze Pirce personalno ne išče političnih uradov. Zadoštuje mu, da je politik, ki odločuje za kulisami. On kontrolira večino slovenskih volilcev v tem wardu. Ko je začutil, da mu Maschke s svojimi novimi privrženci skuša spraviti vodstvo v nevarnost, se je podal z Va-

Razlika med "volitvami" v severni in južni Ameriki

V Zed. državah so povzročile volitve 4. nov. mnoge spremembe v uradih, toda ne v POLITIKI, ki ostane kapitalistična kakor je bila. V južnoameriških republikah so letos namesto z volitvami spremenili osebe v režimu z revolucijami. Politika vlad Argentine, Brazila itd. ostane v celoti ista. Kakor med republikanci in demokrati v tej deželi ni nobene načelne razlike, tako jo ni med strujami, ki se od časa do časa strmo golvajo druga drugo v državah latinske Amerike. V tej deželi se za take osebe preobrate poslužujemo večinoma glasovnic in le malo kroglj, tam pa včasih za spremembo predvsem kroglj in šele potem glasovnic. Na sliki so prizori z "revolucije" v Braziliji, ki je bila "uspešna" ter nadomestila prejšnjega predsednika z novim, program vlade pa ostane isti.

trom v boj, ki je bil naše sorte, to se pravi, sentklarski. Vreme itd. Polomil ga je eden, pa je pokazal nasprotniku. Polomil ga je drugi, in se je smejal nazaj. Pirc je očital Grillu "bivšega socialistu", očital mu je kaj je vse pisal o republikancih, zdaj pa tak skok.

Res je, da se je Vatro odločil za odprt skok v napačen čas. Zdal ni sezona za prestop k republikancem. Ugleda si ni povečal, temveč ga je izgubil. Napredni stvari je napravil veliko škode. Vse, kar je storil dobrega za dvig naselbine, je s svojim republikanskim političarskim slepomisenjem vrnil v vodo.

"Zarja" je v bistvu razdvojen radi hrepenenja naših mladih advokatov, da bi kaj postali. "Ivan Cankar" je izgubil vse cankarstvo. Cankarjevega duha v svojih predstavah se boji kot vrag križa, pa si izbira le prazne komedije brez konca in kraja. Ni čuda, da jadra navzdol. Če si spremeni na ljubo uskokom še ime v "Maurice Maschke", ne bo ničesar zagrešil, pač pa pokazal

doslednost. Maschkejevi prištati ne moreje biti cankarjevci po duhu.

"Enakopravnost", ki je bila ustanovljena v ognju napredne misli, je zagazila v propagando za stranko največjih izkoriščevalcev in korupcije. Podpira sistem, o katerem je dolgo pisala, da ga pobija. In "Enakopravnost" se ta skok zelo pozna tudi tam, kjer najbolj žuli.

Slovenski petičniki, politični aspiranti, elitniki, narodnjaki gesla glavo za glavo in podobni tipi, ki se ribajo sem in tja, so upropastili dušo napredka v meropoli da je danes kultura le še radio-reklamna kultura, le še kultura za oglašanje kakega angleškega dnevnika, ali pa upotrebljavana v svrhe, ki so ne samo politične, nego grdo politične.

Če bi ljudje, ki odločujejo pri "E", bili pametni, če bi imeli kaj principov namesto "privatnih ambicij", bi ostali vsaj pri tisti taktiki svojega lista, kakršno je zastopal do pred nekaj let. Če pa bi bili še bolj pametni, bi se odprlo izrekli za progresivno stališče, za pobijanje koruptnih politikov kakršni je clevelandski republikanski bos in z njim vsa oficialna stranka, in enako bi pobijali demokratsko dvojčico. Delovali bi za delavsko kulturo, da bi bil "Cankar" res kulturno društvo s Cankarjevo dušo, in "Zarja" pevski zbor, ki bi bil ponos naselbine in našega ljudstva v obče. Vatro in njegovi prijatelji z Oglarjem vred bi lahko gradili socialistično stranko, in če bi bili pridni in iskreni, bi s tako pomočjo ter s sodelovanjem dnevnika prišel eden ali drugi, recimo Vatro, v mestni svet, ali v državno zakonodajo na socialističnem tiku. Če se bi prijeli te poštenje politike, bi si lahko ohranili samoponos, in ne bilo bi jim treba izpolnjevati povelj, ki jih daje general Maschke in drugi višji politikaši republikanske garde.

Vatro bo mogoče kdaj imenovan v urad kot pravniški pomočnik, ampak kdaj? Ali se izplača riskirati prošlost za tako senčno službo? Morda pride v mestni svet, toda če to močno želi, bi bil aldermanski

sedež dosegljiv tudi če bi kandidiral kot socialist.

Od socializma se je Mr. Grill seveda trajno poslovil. Podrli je mostove za sabo in se podal na spolsko stezo danes najbolj diskreditirane stranke.

V socialističnem klubu na St. Clairju smo bili dolgo mlačni, menda na ljubo članom, ki niso bili ne tukaj ne tam. Zdal je treba popravljati. In ko hitro smo začeli, pa se je pokazalo življenje. Če bomo delali kot sodrugi, mislili kot sodrugi in sodelovali kot se od socialistov pričakuje, nam bo postopanje uskokov samo koristilo. Zdal vsaj vemo, kdo je kdo, in na koga smemo računati.

Za "Enakopravnost" smo eni mnogo delali. Naročali smo jo ter isto priporočali drugim. V krizah, ki jih je imela posebno z uredniki, smo z njo simpatizirali. Ko je prišel k listu Vatro Grill in pokazal veselje do dela ter aktivnosti, in ker je po naravi simpatičen človek, smo ga imeli radi, toda čim bolj je on rasel, hladnejši je postajal napram nam. Končno je klub pustil, potem mu je začel kazati odprto nasprotstvo, neprijaznost, in tako se je že mesece pred "dokumentom sramote" in ves čas pozneje ustvarjalo teren za skok bivših in napol bivših članov JSZ ter soc. stranke v kalužo, v kateri brodari Maurice Maschke. Napravili so ta skok ter zagazili prav do vratu v godljo. Nam ni treba biti žal, njim naj bo. Mi imamo napredek še pred nami, oni ga imajo za seboj. Mi lahko še mnogo dosežemo za narod, kateri je njim le na jeziku, oni vidijo le svoje privatne cilje. Naš je socializem, čeprav še v oblakih, njihova pa je stranka korupcije, ki jim jo nismo prav nič nevoščljivi.

Budislav Dika.

Listu v podporo

XIV. IZKAZ

Barborton, O. Klub št. 232 JSZ. \$5.00.
Sygan, Pa. Klub št. 13 JSZ. \$5.00.
Ely, Minn. John Teran \$3.36.
Chicago, Ill. Fred A. Vider \$2, Steve Malnarich 25c, skupaj \$2.25.
Bentleyville, Pa. Louis Humar \$1.00.
Owen, Wis. Joseph Potocnik \$1.00.
Springfield, Ill. John Goršek \$1.00.
W. Newton, Pa. Joseph Zorko 50c.
Collinswood, O. Joseph Godec 50c.
Willard, Wis. Mike Krulitz 35c.
Skupaj v tem izkazu \$19.96, prejšnji izkaz \$419.47, skupaj \$439.43.

Milwaški rojaki, čitajte svoje liste!

V milwaški naselbini na National Ave. je odprl svojo podružnico z molitveniki in podobno robo čikaški katoliški "dnevnik". Milwaška naselbina se širi, ima dve fari (skupaj z West Allisom), in krmarji pri "A. S." mislijo, da je zdaj čas ugoden, da svoj list najbolj razširijo.

Milwaški in westallški delavci, vi imate liste, ki ne izhajajo radi KRAME in ne zato, da vas bi ZAVAJALI. Naročajte in čitajte jih. Kdor hoče slovenski dnevnik, bo dobil izbrano gradivo v "Prosveti", v angleščini pa v "Leadru". In vsakdo naj bo naročnik "Proletarca".

Na klerikalna prizadevanja odgovorite s povečano agitacijo za svoje liste.

Finski socialisti in komunisti v Waukeganu

Waukegan, Ill. — Nekako pred 12 leti smo imeli v Waukeganu—N. Chicagu socialisti vseh narodnosti zadnji piknik. Bila je velika množica skupni — starih in mladih. Nastopili so govorniki v različnih jezikih. Množica je prišla na piknik v poverki z delavsko godbo na čelu. Starejši so se razgovarjali o delu, o položaju in vojni posledicah, mladina pa je pisala. Vsi smo se dobro razumeli.

V Waukeganu smo imeli cvetočo socialistično gibanje, v katerem so prednjačili Fini. Prišla je ruska revolucija, potem pa komunistična moda. Začelo se je lasanje brez konca in kraja. Komunisti so pridigali svoj evanجيل razbijanja socialističnih in drugih delavskih organizacij, katere niso hotele z njimi. Med voljo je počela to delo reakcija, po vojni delavci sami v veliko veselje izkoriščevalcev.

Finski socialistični klub v Waukeganu je bil močan. Imel je svoj delavski dom in razne odseke, v katerih so delali stari in mladi. Prišel pa je tudi v ta klub komunistični val, ki je gotavljal, da bo kmalu zavladal po vsem svetu komunistična revolucija, kakor v Rusiji. In seveda tudi v Waukeganu. Socialisti so prepoznali, vrhutega tudi buržvazni, social-patriotski, izdajalski itd. Pa so komunisti razbili soc. klub, kakor stotero drugih. Prva revolucija "proti sovražniku" je bila dobljena. Druga bo lahka. Jo še zdaj... Po zrušenju finskega soc. kluba so se komunisti polastili delavskega doma in vsega kar so socialisti z dolgoletnim delom s težavo spravili skupaj. Prevzeli so tudi delavski park. Vse to je bilo že domalega izplačano, danes pa je zopet globoko v dolgovih.

Kam pa gre denar? bo vprašal kdo.

Za komunistično propagando! Jemljejo na posodo in trosijo lahko, saj ga niso oni zbrali skupaj. Iz glavnega

urada kom. stranke pride ukaz: Tolkite in toliko je vaša kvota za kampanjo, toliko v pomoč dnevniku — pošljite! Pa pošljite.

Toda so vendarle meje. Če dal čas traja v finskih zadrugah boj za prispevkov. komunistični stranki. Tak boj v gospodarskih ustanovah zelo nevar. Fosterju je vaeeno Glavno je, da pridejo sredstva. En finski list priobčuje v fascemilu Fosterjeva pisma zadrugam. Foster je namreč tajnik kom. stranke. Ene so mu dale, drugim je gospodarstvo več kakor fanatizem. V svoji drznosti je tajništvo kom. stranke zahtevalo od Central Exchange zadruge v Superioru, Wis. (tik Dulutha) pet procentov od vseh dohodkov zadruge in to stalno. Zadruga je zahtevala odklonila. Potem so hoteli dva procenta. Vilec simpatiziraj, ki jih imajo Fini do komunističnega gibanja, so odklonili tudi to Fosterjevo zahtevo. Nato so vprašali vsaj za en procent. Ničesar, je rekla večina odbora zadruge. Foster se ni dal odgnati. Prišel je a predlogom, da naj da zadruga stranki vsaj \$5,000 brezobrestnega posojila. Pri vsakem predlogu pa je bil boj, ki je začel v finski in druge liste.

Omenjena zadruga je imela v prošlem letu \$1,755,627.34 prometa, dobička pa \$209,511.96. Če bi se podala in plačevala stranki po 5% od vseh svojih dohodkov, bi prejela še čedno vsoto.

Radi posojila kom. stranki se je odbor zadruge obrnil na člane kooperative. Glasovali so NE. Zdal, ko so komunisti v nji do kraja propadli, stresajo nanjo ogeč in žveplo po pravilo, kdor ni z nami in nas ne podpira, je proti nam. Če postojarka ne moremo osvojiti, jo moramo razbiti. Zadrugam zdaj pravijo buržvazne trgovine.

Pred meseci se je radi tega spora odclopilo v Waukeganu značilno število Fincev od komunistov. Zdal zborujejo, prirejuje igre in koncerte v Slov. nar. domu. V tem novem fiskalnem klubu — kakor sem informiran — je 150 članov obojega spola. Za enkrat ne pripadajo nikamor, so samostojni nekako tako kakor bivši hrvaški komunisti s svojim Jugoslavskim Prosvetnim Savezom v Chicagu. Tak prosvetni klub imajo Fini v Chicagu.

Na pripravljanje se mislijo pristopiti k socialistični stranki, odgovarjajo pritrjevalno. Toda čas ni še ugoden. So v boju med seboj radi različnih radikalnih struj, kar je med Fini v Ameriki že tradicija. V glavnem se zdaj dele na komuniste, socialiste in I. W. W. Na prireditvah prosvetnega značaja delujejo lahko skupaj, izven tega pa so v navidezno nepremostljivih nesoglasjih. Počasi se bodo razlike izravnavale in potem pridejo v socialistično stranko. Ves proces kaže v to smer. Skozi enakega so šli Čehi. Čas vse izravna.

Poročevalec.

Sodrugom v Clevelandu. Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narodnem domu. Sodrugi, iahajate redno na seje in pridobivajte mu novih članov, da bo mogoč napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

KAMPANJA ZA RAZŠIRJENJE "PROLETARCA"

Cilji: Tri tisoč celoletnih naročnin, ki ga imajo doseči agitatorji "Proletarca" v letu 1930 do 31. decembra. To je "Proletarčev" jubilejno leto. Letos bo dopolnil svoje prvo četrdesetletje svojega dela na polju delavske vzgoje in v borbi za delavska prava.

Vse naročnine v izkazu so polletne. To je, vsaka celoletna naročnina je izkazana za dve polletni. Doitevaio se od izkaza de izkaza posameznim agitatorjem in skupno.

Prva vrsta števil znači naročnine, ki smo jih prejeli od agitatorjev v prešlih dveh tednih, druga vrsta znači naročnine prejšnjega izkaza, in tretja pa skupno število.

Sedaj poslatih	Prejšnji izkaz	Skupaj obo izkaza
Joseph Snoy, Bridgeport O.	17%	354%
Anton Jankovich, Cleveland, O.	52	245
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	10	176%
Janko Zornik, Detroit, Mich.	10	101%
Frances Zakovšek, N. Chicago, Ill.	6	47%
Anton Zidanšek, Farrell, Pa.	1	46
Jacob Kotar, Bridgeport, O.	4	29%
Geo. Smrekar, Aliquippa Pa.	1	23
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	16	7
Frank Kovach, Nanticoke, Pa.	2	16%
John Kobal Johnston, Pa.	2	16
Anton Sular, Arma, Kans.	5	12%
Frank Boltzar, Pueblo, Colo.	2	14
Mike Krulitz, Willard, Wis.	1	13
Anton Zornik, Herminie, Pa.	6	8
John Krebel, Cleveland, O.	2	11
Frank Barbič, Collinswood, O.	5	6
Joseph Vidmar, Milwaukee, Wis.	9	9
Joseph Robich, Yukon, Pa.	2	4
Louis Tlaker, Superior, Wyo.	3	5
Frank Gregorin, Little Falls, N. Y.	2	6
Fr. Zerovec, Kenosha, Wis.	1	4
Mary Nagel, Midway, Pa.	3	3
Nick Triller, Library, Pa.	2	—
Skupaj	161	1146%

Agitatorji v prejšnjih seznameh 1119
Skupaj polletnih naročnin 2426%

Skupaj celoletnih 1713
Še manjka do kvote 1787

Prva statistika o slovenskih domovih

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

letnik 1931 ima med drugim obsežno statistiko o slovenskih domovih. V Pennsylvaniji jih je skoro polovico—štirideset po številu. V Ohio jih je deset, v Illinoisu sedem itd.

KOLIKO ZNAŠA

skupna vrednost vseh slovenskih domov v Ameriki? Ali je skupna vrednost slovenskih dvoran večja v Pennsylvaniji, kjer je 40 domov, ali v Ohio, kjer jih je 10? Na ta in podobna vprašanja odgovori statistika v Koledarju.

PRED OKROG 36 LETI

je bil narejen prvi veliki kolonizacijski poskus, čigar cilj je bil naseliti Slovence v "Rajski dolini" v Californiji. Noben pozneje ni bil zavrt v toliko misterioznost. In nobeden ni končal tako tragično, kot je Rajska dolina. Duhovna Jerama, ki jo je vodil, so našli vtopljenega v vodi.

MED NASELJENCI

Rajske doline je bil tudi Martin Konda, poznejši izdajatelj svobodomiselnega lista "Glas Svobode". Zgodovinski spis o Rajski dolini je priredil po podatkih, katere je zbiral vrsto let, IVAN MOLEK.

Zapisnik konference klubov in društ^{ev} Prosvetne matice J. S. Z. dne 28. sept. 1930 v Sheboyganu, Wis.

(Konec.)

Na popoldanski seji sta s^o druga Puncer in Zupančič po- ročala o pregledu tajnikovih knjig, katere sta našla v redu. Vzeto na znanje. — Ker se Po- gorelec in Beniger nista mogla udeležiti westalliske konfere- ce, sta bila njiju referata od- ložena za to konferenco.

Prvi referira s. Pogorelec, in sicer o socialističnem gibanju sploh. Naglašja, da je impera- tivnega pomena v gibanju za- jamčenje ohranjenja napredne- ga duha v naših podpornih or- ganizacijah; širjenje napredne misli med delavskimi plastmi, ki so dostopne znanju sociali- stičnega nauka; pripravljanje delavcev za nujna vprašanja, ki se tičejo delavcev samih in ki jih kot taki morajo rešiti sa- mi; o aktivnostih o volilnih kampanjah in o važnem pome- nu, ki ga je najti v glasovnici; o razredni zavednosti in o upo- trebljanju sile, ki se je danes delavstvo zelo malo poslužuje, sile, ki se odraža v vsakem na- prednem delavcu v tem, da vselej podpira svoje delavske kandidate, delavsko časopise in knjige ter vedno deluje za pojačanje delavske zavednosti pod praporom socialistične stranke.

Da zadobi naše gibanje čim večji razmah, je potrebno, da se zanese delavski duh med društva podpornih organizacij, ki so naklonjene našemu pro- svetnemu in političnemu delu. Radi tega predlaga, da konfe- renca odobri resolucijo JSZ o jugoslovanskih podpornih or- ganizacijah, ki jo je sprejel de- troitski zbor.

Resolucija soglasno spreje- ta.

Omenja potrebo Prosvetne matice, ki je ustanova za osre- dotčenje kulturnega in politi- čnega dela med jugoslovans- kimi delavci v Ameriki. Pro- svetna matica razpošilja igre, prireja shode in predavanja. To je važen in neobhodno po- treben faktor v našem gibanju. Nje namen je nesebičen; usta- novljena je z namenom, koristi- ti slovenskim delavcem. Po- trebno pa je večkrat pojasnila, da se tako prepreči sovražne nakane. Prava zaslomba Pro- svetne matice je v podpornih organizacijah. Dosedaj je do- bila veliko podpore, nje vpliv je jasen in nje rezultat razve- seljiv. V svojem poslovanju sedaj dosega svoj višek, kajti njeno delo se je izkazalo ko- ristno.

Referat s. Pogorelca sogla- sno sprejet. Sledi kratka ome- skuzija: S. D. Lotrich ome- nja prekoristno misijo Prosvet- ne matice med našim ljudstvom in želi, da bi se njeno kulturno

delo širilo ter objelo še več na- šega naprednega elementa.

Drugi referant je L. Beniger, ki naglašja potrebo organizira- nja naše mladine. Vsi doseda- nji poizkusi v tej meri so bili uspešni le tam, kjer je naše gi- banje močno, kjer se za udej- stvovanje naše mladine v na- šem gibanju zanimajo pred- vsem njihovi starši, odnosno člani klubov. Jasen dokaz te- mu so naselbine Milwaukee, Detroit, Johnstown in Chicago, kjer že postojajo mladinski pod- odseki soc. klubov. Metropola je v tem pogledu mrtva. Vzrok je seveda najti pri klubovih članih samih, ker dosedaj še niso podvzeli nobene akcije, da bi skušali zainteresirati cle- velandsko napredno mladino za delo Prosvetne matice in za delo v klubih samih. V Cleve- landu je veliko naše mladine, ki bi bila dostopna ideologiji našega gibanja in bi sodelova- la. Predvsem pa je treba pri- četi s smotrenim delom, pola- goma, kot sta naglašala s^odruga Kamnikar in Oblak v svojih poročilih. Mladine se ne da pridobiti na način kot se pridobi starejši ljudi. Vzbuditi je treba v njih zanimanje za strankin tisk in literaturo, uva- jati jih je treba v razne kul- ture in politične aktivnosti, v katerih se bodo brezdvoma u- živeli, čim bodo poznali resni- čno stran in potrebo takega gi- banja.

Pred časom je bil v Pro- sveti priobčen neki nesmiseln in soc. stranki sovražen član- čič brez komentarja, z izrec- nim namenom, da se preiskusi resno zanimanje za gibanje med našo napredno mladino. Odmev je bil razveseljiv in na- men sijajno dosežen. Odgo- vori naše mladine so jasno po- kazali, da razume principe so- cializma, da ji je znan njegov program in da se zaveda svoje dolžnosti, ki jo ima do razred- no zavednega delavstva. Če bi bil dotični člančič priobčen s komentarjem, bi se s tem ubilo priliko, ki se jo je naši mladini dalo brez njega. Taka taktika ni napačna, je poštena in po- trebna, kajti potem nje se da mladini, in članom sploh, pri- liko, da izrazijo svoja mnenja. Na ta način pa se tudi razvija- jo in usposabljaajo, da bodo re- snično zmožni voditi gibanje naprej.

Z ozirom na prepotrebno dej- stvo, da se poveča agitacijo med mladino, predlaga, da konferenca sprejme detroitsko resolucijo o agitaciji za JSZ med mladino. Resolucija so- glasno sprejeta.

V diskuzijo, ki je sledila re- feratu, poseže s. Pogorelec, ki poudarja, da se je zadnja leta posvečalo premalo pažnje de-

lu med mladino. V Chicago se še precej dela na tem in tako naj se dela v ostalih naselbi- nah. Prireja naj se igre in shode s slovenskimi in angle- škimi programi, da se zainte- resira mladino za naše gibanje. Dosedaj je 10 angleško poslu- jočih društev v P. M. Je to si- cer razveseljivo; a je število še premajhno. Dopisi (odgovori na omenjeni člančič) so bili v Prosveti res imeniten pojav. Omenja mlado s^odrugino J. Fradelovo v Latrobu, ki je lep vzor, posnemanja vreden. — Lotrich: Zelo važno je, da se zanimajo za svojo mladino starši in starejši člani. Pomaga- ti ji morajo in navajati k na- prednemu delu, kar sem še ved- no trdil. Treba je medsebojne- ga sodelovanja. Sicer so tež- koče povsod, a se jih z dobro voljo da premostiti. Treba poja- nila in razjasnila mladini, da se jo pridobi za naše gibanje. Vse je lažje na nas, v koliko bo pomagala naša mladina P. M. in soc. klubom. — Predlaga, da se pošlje pozdrav vsem novim angleško poslujočim klubom v imenu te konference. Spreje- to. — S. J. Oblak: Uspehi bomo le tedaj, ako bomo šli na delo resno in predložiti naš program mladini na poljuden način, po- lagoma. Na ta način bo uspeh zagotovljen. Mladino naj se za- interesira v civilne probleme, potem pa se jo polagoma uva- ja v soc. stranko.

Sledi referat s. I. Zormana: "Kako bi bilo mogoče v obče izboljšati delovanje v našem okrožju Prosvetne Matice." (Priobčen bo v celoti v eni pri- hodnjih števil.) — Ured.

Referatu sledi obširna raz- prava, v katero posežejo Ra- delj, Debevec, Garden in Lo- trich, ki predlaga, da se osnuje odbor štirih s tajnikom, ki bo imel v področju konferenčne priredbe in uveljavljanje Zor- manovega načrta, če mogoče. — Zorman pojasnjuje, da ni re- ferat za spremembo pravil ali organizacije, temveč je njega jedro za izboljšanje gibanja. Zdi se mu, da so sedanjí konfe- renčni zastopniki nekakšna u- metna reprezentacija, ne pa takšna kakršno smo si zamislili. Načrt ni nobena novotarija, pač pa način, kako bi se dalo zain- teresirati čim več ljudi za naše gibanje.

V diskuzijo posežejo še s. J. Mahnich, Judnich, Zupančič in drugi. Končno je Lotrich predlog sprejet.

Sledi diskuzija o Proletarcu. Pogorelec čita pismo, ki je bi- lo poslano tajnikom. Razme- re in stanje lista niso tako sla- be kot prejšnjega leta, paziti pa je vedno treba za izboljšanje. Poročilo vzeto na znanje. — Predlog sprejet, da se da v Družinski koledar oglas, veli- kost ¼ strani za vsoto \$12. (Oglas se izroči L. Milostniku.) Volitve konferenčnih odbor- nikov. Izvoljeni so bili: Anton Garden, konferenčni tajnik; pet okrožnih organizatorjev: Zupančič za Sheboygan, Kam- nikar ml. za Milwaukee, V. Pink za Waukegan, Lotrich za Chicago, Mary Somrak za West Allis.

Prihodnja konferenca se vr- ši v Chicago, čas določi konfe- renčni odbor. — Končno po- ročja zastopnik detroitskega zbora s. Radelj. Poročilo vze-

OBRAMBNI FOND "ZARJE"

Pevski zbor "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, v Clevelandu, je veselo velikih obrambnih stro- ikov, ki jih ima na sodišču in s prizivom na višje sodišče, pri- sližen ustanoviti obrambni fond. Vsi prispevki bodo porabljeni v obrambo tega pevskega zbora. Čitajte poročila o procesu in aferi v tej številki.

Prispevke pošiljajte na naslov: Obrambni odbor klubove "Zarja", 6319 Carl Ave., Cle- veland, O.

Za obrambni odbor, Leo. Po- ljiak, Jos. Siskovich, John Kre- bel in Jos. Skuk.

to na znanje. — S. V. Pink pri- poroča vsem s^odrugom in so- druginjam, ki se strinjajo z delom P. M., da se udeležijo društvenih decemberskih sej ter naj delujejo na tem, da bodo društva še naprej podpi- rala prosvetno delo našega gi- banja. Kajti mi sami lahko veliko storimo, da bo gibanje zadobilo več razmaha.

S. Radelj predlaga, da pove- ri konferenca tajniku delo, da spiše resolucijo proti brutalno- sti italijanskih fašistov v slo- venskem Primorju nad našim ljudstvom in da se resolucijo priobči v Prosveti in Proletar- cu. Soglasno sprejeto.

Zaključek konference ob 4. popoldne.

A. Garden, predsednik.

L. Beniger, zapisnikar.

Bunkus-cenetus

Milwaukee, Wis. — Konvencije to- rej nismo imeli. Ne zaradi tega, ker jo je državni zavarovalniški komisar vnaprej razveljavil — po izjavi firme C. K. ni ta uradni nikakav avtorite- ta — ampak zaradi tega, ker Tamše ni napravil električnega dvigala v dvorano. G. cene je postal namreč pisemno izjavo, da si ne bo uničeval zdravja po strmih stopnicah v tretje nadstropje — je preveč dragoceno za interese naroda. Sicer pa je bil T., dasi bolj na skrivaj, sam proti konvenciji, ker se je namreč bal, da bi se nove dekoracije preveč zakadi- le ...

Cenetov žurnal ni omenil niti z besedico, da Naprej nastopi na radio, postaji WTMJ. in da bo imel slavnost- dvajsetletnice dne 2. nov. Telefo- nično se je izrazil, na tozadevno oseb- no naznanilo nekega člana prireditve, da so te Naprejeve prireditve Sh.... Seveda, to kar gozi cenetov mlina je finejša tekočina. Slavnost "Napreje" je valje tej neprijaznosti sijajno potek- la.

Ako še katera organizacija hoče doseči tako nepričakovan uspeh kakor ga je Naprej, se naj obrne na g. ce- neta s prošnjo, da jo zamoči.

"Naš John" je bil izvoljen v držav- no postavodajo. "Obzor" mu je na- klonil pred volitvami članek, v kate- remu je mnogo lepih fraz za tiste, ki ne znajo misliti. Aleluja — "naš človek" je bil izvoljen. Ni to zmaga delavstva, ne zmaga socialističnih principov, temveč zmaga našega na- rodnjakva.

Članek je prava cvetka iz vrta sv. Frančiška ali pa patrov na Holy Hill. Zato ga hočem položiti na operacijsko mizo mojega sarkazma.

Obzor: "V slabih časih ljudje hrepe- po nekakani spremembi. Odkle- pajo se z marjšim odporom različnim naukom in segajo po vsaki podani jim bilki". Ako bi bil pisec poštn, bi povedal resnico in napisal — pa če prav tako: "Oklepajo se z odpo- rom proti kapitalističnim strankam

socijalističnih naukov. Po vsaki po- dani jim bilki pa segajo tisti, ki ne znajo misliti in ne poznajo svojih in- teresov kot delavci." — Tako je, mr. urednik.

Obzor: "Številni politiki, ki so vse drugo preje kot delavski prijatelji, nesramno izrabljajo sedanjo krizo. Varajo in blufajo ljudi, kolikor mo- rejo in znajo." — Kapitalistični kan- didati so vsi politiki — da, tako polti, da se utapljajo v politični gnojnici. Izrabljajo sedanjo krizo. Zakaj ne povedati, odkod izvira ta kriza? Za- kaj ne povedati "ljubemu" narodu, da je krizo zakrivil krivični sistem, kate- rega kapitalizem noče in ne more od- praviti?

Obzor: "Poslušajo, čitajo in delajo po svojem prepričanju in najboljši vednosti svoje zaključke". — Torej ne morejo spoznati resnice in ne po- znajo odgovorov, ker jim listi kot je O. ne povedo resnice. Ko bi taki časopisi povedali delavstvu resni- čno in ga poučili, da s ranke milio- narjev ne bodo nikdar rešile perečih gospodarskih problemov, da zastop. ka- pitalističnih strank ne bodo skle- pali postav, ki bi bile v interesu de- lovnega ljudstva in proti njih lastnim interesom, bi ljudstvo vedelo kaj ima storiti na volilni dan.

Obzor: "V največje slučajih uvenajo vse tiste tiskane obljube po volitvah, prav kakor uvene in odpade liste z dreves." Obzor bo tudi v bodoče med temi odpadlimi listi in se provil skle- pom zadnje konvencije J. P. Z. S., ki določajo, da naj piše glasilo v smislu načelne izjave in sprejetih resolucij. Med temi resolucijami je ena, ki pri- znava socialistična načela. Sicer pa pri tem ne smemo pozabiti, da se nam Obzor sam usiljuje za glasilo, dasi ga je glav. odbor odvrnil in ga ogromna večina članstva ne mara glavevati.

Obzor: "Brez čutil in srca za svojega bližnjega, zato pa je tudi to- liko gorja, revščine in mizerije med nami." Čutila so organi telesa in jih ni baš treba uporabljati za sim- patije do bližnjega, treba pa je čuta. Če pa kdo gleda vselej in povsod samo za svoje interese, piše pa o ču za svojega bližnjega, kaže se tem, da ima prav krepka čutila, pa vražje malo čuta, to se pravi, plemenitega.

Obzor: "Le kadar se bo ljudstvo tako daleč potrudilo, da bo dobila pobližje spoznalo tiste ljudi, za ka- tere misli voliti, tiste, katere hoče po- slati v zakonodajo in jim poveriti vo- dstvo mesta, okraja, države in dežele, šele tedaj smemo upati na boljše. Je vse preveč slepega verovanja." — To je navadno poznavanje starega blufa ameriške politike: "Vote for good men". Torej, volilci naj poznajo osebe in presodijo, ali so dobre ali niso. Načela, prepričanje, poznanje lastnih interesov, gospodarskih pro- blemov, vsega tega nam ni treba. Običajni "good men", pa če prihaja naravnost z Wall streeta, je dober, samo da tako reče in piše v svoji kam- panjski literaturi. Obzor govori o "odpadlih listih in uveli travi v ob- cestnih jarkih", sam pa nam servira vse to z ožjem in jesihom svoje pur- garske nature.

Obzor: "Dobro ali boljše za delav- ski sloj, ali za splošno človeško dru- šbo, zavisi od pravilno čutečega delo- vskega srca". — Kupite torej vsakemu kapitalističnemu kandidatu škuplar i knjigo s palmi in litanijami, pa se bodo njih srca takoj topila v sami dobrotljivosti.

E, dragi uredniče, kapitalizem, ozi- roma obstoječi družabni sistem je najmanj poklican, da vzgraja "čuteča človeška srca". Kapitalizem ne po- rja idealov, temveč samo okrutnost.

Slika požara na pomolu v Providence, R. I., ki je napravil nad \$100,000 škodo. Uni- čenega je bilo tudi mnogo blaga v pomolskem skladišču, med drugim 90 ton sira.

Proslava 25-letnice
obstanka z obširnimi programom
priredi društvo

"DELAVEC"

ŠT. 8 SNPJ.

v nedeljo 16. nov. v Hrvatskem nar. domu

9622 Commercial Ave.

So. Chicago, Illinois

Vstopnina v predprodaji 60c; pri vratih 75c.
Dvorana odprta ob 1. pop., začetek programa točno ob 3:30 pop.

Po programu ples in prosta zabava.

Igra Kezeletov orkester.

Na sporedu burka v enem dejanju "SELJACI U GRADU", ki jo vprizori del. dram. zbor SLOBODA. Kot govorniki nastopijo: Vincent Cankar, gl. pred- sednik SNPJ.; za federacijo društev SNPJ. Joseph Werschay; Donald J. Lotrich, II. gl. podpredsednik SNPJ., ki bo govoril v angleščini; zastopniki raznih slovenskih in hrvatskih društev.

Vljudno vabimo članstvo društev SNPJ in drugih društev v tem okrožju na obilno udeležbo. Društvo "Delavec" št. 8 SNPJ. bo znalo ceniti vašo naklonje- nost in vam poset ob priliki vrnilo.

Zvečer bo izžreban krasen Radio, ki ga je za to prireditev poklonila tvrdka Cole & Young. Prine- nesite seboj kupone vstopnic.

On je povzročitelj vsega zla, ki uni- čuje potom strupenega, brezobzirne- ga, medsebojnega boja vsako možnost dviganja plemenitih čustev in lepih idealov. Kapitalizem je zakrivil, da je življenje samo en ljut, beser boj za obstanek, boj, v katerem lepi deali nimajo prostora, boj, kateri za- struplja narode, dežele in vse kali altruistične plemenitosti. Sicer pa je zelo čudno, ako govori o čutečem človeškem srcu človek, kateri je tako jasno pokazal, da prav dober razume Ameriko, o kateri piše v istem član- ku. "Amerika je poznala kot dežela hladnega businessa in dolarja". Ne- kdo ve o tem zapeti lepo pesem ...

Obzor: "Vse natisnjene obljube, pa naj zgodijo še tako duhovite, ne pomenijo ničesar za delavca, če so dotični, ki so jih dali natisniti, brez čuta do svojega bližnjega." Dotični članek ne pomeni prav ničesar za de- lavstvo, razen čisto navadno kapitali- stično blufanje nevednežev.

Končno se zgraža nad tistimi, "ki še ne smejo voliti, ki se še niso pobri- gali, da bi postali državljani. Kak strašen greh. Tiste milijone, kateri smejo voliti, se pustj tavati v temi, ki jim ne pusti do spoznanja, da je edi- no v socializmu rešitev za delovno ljudstvo, in joče nad poedinci, kateri ne smejo voliti. Kolika hinavščina. Kdor je resničen prijatelj delavstva, kdor v resnici ljubi napredek in so- vraži sedanje razmere, se bori pre- vsem za to, da ameriško delavstvo spozna, da izboljšanja razmer ne bo dokler bo dopuščalo vladati kapitali- stičnim strankam. Izprevideti mora- jo, da je tuga namesto kapitalističnih hlapcev poslali v zbornice zastopnike, ki so preizkušeni in izveščali v dol- goletnem boju za delavske pravice.

Ali rabite perje za blazine?

Pišite po vzor- ce katere vas- kane pošljemo ZASTOPIJ. Im- a mo tudi še go- tovljene blazine. Za popolno za- dovoljstvo jam- čimo.

ALBERT STETZ FEATHER CO.
138 Passaic St., Passaic, N. J.

Tak mož je John Ermenc; zato so ju- goslovanski volilci glasovali zanj, ne pa, ker je "naš John".

In končno, človek, kateri odkrito izjavlja, da "ne mara politike v Slo- gi", kateri noče sprejeti pogojev, da- nih mu za glasila J. P. Z. S. ker do- ločajo, da mora pisati v SMISLU SPREJETIH RESOLUCIJ", to je v smislu socialističnih načel, tak človek ima najmanj pravice pisati o delav- skih interesih, še manj pa govoriti o simpatijah do delavstva.

Spartak.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.
Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Herminie 2221.

Pristopajte k
SLOVENSKEGA NARODNI
PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.

Ustanovljajte nova društva.
Deset članov(ice) je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je:

2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialisti-
čni dnevnik. — Naročnina: \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50
za tri mesece.

Naslov: 525 Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRG. & PUB. CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI

želite svojim priredbam čimveč
moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

Proslava 20-letnice ČITALNICE SLOVENSKEGA NARODNEGA DOMA

Waukegan, Illinois

v nedeljo 16. nov. pričetek ob 2. pop.

Vstopnina v predprodaji 35c; pri vratih 50c.

SPORED:

1. Pozdravni govor.
2. Glasbeni duet, na banjo Miss Svete, na har- moniko J. Nagode.
3. Govor o zgodovini Čitalnice.
4. Petje.
5. "Domovini", Simon Gregorčič, deklamacija.
6. Igra.

"VDOVA ROŠLINKA"

komedija v treh dejanjih

spisal Cvetko Golar.

Po igri ples in prosta zabava v spodnjih prostorih.

Za ples-igra J. Nagode's Trio.

Vabimo občinstvo na obilno vdeležbo proslave 20-let- nice te naše kulturne ustanove. ODOBOR.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor ..... Frank Zaitz
Business Manager ..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00. — Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

V eksploziji plina v premogovniku No. 6 od Sunday Creek kompanije blizu Milfilda v Ohiju, ki se je dogodila 5. novembra, je bilo ubitih tudi več kompanijskih uradnikov in par drugih industrialcev, kar se v tolikem številu ni še nobenkrat primerilo. Šli so ravno na ogled v rove, ki jih je zalotila eksplozija. Teh uradnikov in industrialcev je bilo osem, vsi ostali, ki so dali življenje v eksploziji, so rudarji, kot običajno. Ubitih

je bilo okrog 85, nekateri pa so pozneje podlegli poškodbam. Na sliki je množica sorodnikov in drugih, ki so prihiteli k rovu takoj po eksploziji. Ko so začeli po dolgem času nositi ven mrtvece, so se dogajali običajni prizori: jok vdov, mater in sirot, ki so tiščali blizu, kompanijski policaji pa so jih odpirali proč.

DRAMA IN GLASBA

Jesenski koncert "Save"

Chicago, Ill. — Povedano je že bilo v Proletarcu, da se v nedeljo popoldne 30. novembra vrši jesenski koncert pevskega zbora Sava v dvorani ČSPS. Koncert obeta biti eden najboljših v zgodovini zbora, gotovo bo pa med najzanimivejšimi. Sicer si bodo o tem ustvarili sodbo tisti, ki ga posetijo. Pevci zbora le žele, da bi bila dvorana napolnjena in delujejo, da bo program dobro izvajan.

Slike o Parizu in Jugoslaviji.

Poleg lepega pevskega programa se bodo na tem koncertu tudi predvajale nove slike o stari domovini. Slike so bile snete zadnje poletje v Parizu in raznih krajih Jugoslavije. Sneli jih je Jakob Zupančič, vodja izletnikov SNPJ, za Kunardovo linijo. Ker mu je družba dala na razpolago izborni aparat, so slike prvotne. So običajne velikosti kot jih predvajajo v gledališčih. Zanimale bodo slehernega, ker poleg Pariza prikazuje razne zanimive in lepe kraje Slovenije, Dalmacije, Črne gore in Srbije. Predvajati se bodo pričele točno ob 3. popoldne. Slike so last družbe, ki jih ob tej priliki posodi Savi.

Pevske točke.

Po pred vajanju slik, kar bo trajalo okrog 35 minut, se bo pričelo s pevskim programom, ki je jako pester. Otvoritvena točka bo mogočna Askercova pesem "Mi vstajamo". Naš Askerc je živel v dobi 1856—1912), ko v Sloveniji še ni bilo veliko sluha o novi industrijski družbi. Naš kmetič je še obdeloval zemljo po načinu stotletja starih metod in v mestih pa se je že razvijalo obrtništvo iz celovitega ter modernega trgovina.

V zapadnem delu Evrope in v Ameriki pa je v njegovi dobi že vstala nova, industrijska družba. S kapitalizmom vred se je razvil tudi nov razred: delavstvo. Kot velik mislec in človek svetovnega naziranja, je Askerc videl, oziroma predvidel potencialne sile novega, brezpravnega razreda, ki je prisiljen boriti se za svoje pravice in proti krivicam izkoriščanja. V pesmi "Mi vstajamo" je Askerc napovednik nove družbe, družbe socialne pravičnosti in enakopravnosti. V njej je on budnik delavstva;

njegove tedaj še preroške besede v krasni liriki (in lepi melodiji) danes postajajo meso in kri. Je to pesem socialnih revolucionarjev in njen pomen ima toliko večjo vrednost in pomen, kolikor starejša postaja. Sava jo bo prvič pela na tem koncertu.

"Naše gore" je druga točka, ki bo gotovo ugajala slehernemu. Je med najlepšimi in največičastnejšimi slovenskimi pesmami. Upamo, da pevci ne bodo omenjenega dne trpeli na "prehladu" in da ne bodo delali skladbi krivice. "Venček narodnih pesmi" (katerega Savani še niso peli) bo dvignil s sedeža slehernega. Partituro nam je bila posodila klubova Zarja iz Clevelanda. Nič ni lepšega kot ta venček, ako ga bo dober zbor. "Sava" vas bo zadovoljila.

Poleg drugih pesmi, med njimi trio in duet, bo to tvorilo prvi del programa. Za drugi del se Savani vadijo s "Prizorom na vasi". Kaj bo "Prizor na vasi" vseboval, povemo prihodnjič. Rojake opozarjamo že sedaj, da si nabavijo vstopnice v prodajni. Stanejo 75 centov in se dajo pri Savanih in pri članih sk. kluba št. 1. V nobenem slučaju pa ne pozabite priti na ta koncert. Pridite že pred tretjo uro popoldne, ako hočete videti slike o stari domovini in slišati lep pevski program.

Pub. odbor.

Koncert pevskega zbora "Zarja" na Zahvalni dan

Cleveland, O. — Na Zahvalni dan v četrtek 27. novembra bo imelo ljudstvo, kakor določa predsednikov proglas, priliko, da se zahvali za vse dobroto tekom leta. Kakšne so dobrote, ki jih je delenc delavcev, boste videli lahko na koncertu s. pevskega zbora "Zarja", ki se vrši omenjenega dne v Slov. nar. domu. Prične se ob 3. popoldne. Razen pevskih točk je na sporedu socialna tragedija v dveh dejanjih "Grobovi bodo izpregovorili".

Pri koncertu sodelujeta s svojimi nastopi znana dobra pevska zbora "Vadran" in "Cvet". "Zarja" se trudi, da na tej priložnosti, kakor na prejšnjih, popolnoma zadovolji občinstvo. Koncert priredi v posebnih okoliščinah. Prvotno je imela v načrtu vzoriti opero "Gorenjski Slavček". Ker pa je bil na ta zbor narejen atentat in je večja skupina pevcev in pevke odstopila, je morala vzoritev omejen na opero izostati, sklenila pa jo je peti razložiška grupa, ki si vzele odstopu lasti ime "Zarja" in posluje pod tem imenom. Še celo tožbo

so vložili proti klubovi "Zarji". (Poročilo o tožbi in drugem glede bojev proti klubovi "Zarji" je na 1. strani.) Opozarjamo vas na spored našega koncerta, ki bo objavljen v prihodnji številki. Vsopnina je samo 50c — kar je zelo malo za tako prireditev. Duševnega užitka ne bo manjkalo. Vrhutega bo "Zarja" dala svojemu sporedu bolj delavski značaj, in negovala bo kulturo popolnoma v delavskem duhu, ker smo se uverili, da koncesije nasprotnikom delavskega gibanja v kulturnih društvi so ob enem koncesija nazadnjaštvu in reakciji.

"Zarja" bo šla svojo pot naprej bolj odločno kakor doslej. Premagala bo krizo, premagala ovire in postala še jačji in popolnejši zbor kot kdaj poprej. Vstopnice za "Zarjin" koncert na Zahvalni dan se v prodajni dobi pri pevcih in pevkah, pri prijateljih zbora in v slaščičarni Mrs. Kušan. Odbor.

Banovec poje v Chicagu tri nedelje zaporedoma

Chicago, Ill. — Svojo vlogo v operi "Hofmanove pripovedke", katero vzporedi češki sok. pevski zbor "Karl Marx", bo pel Banovec v vseh treh predstavah. Prva bo 30. nov., druga 7. in tretja 14. dec. Slovenci so vabljani, da pridejo na drugo vzporeditev v nedeljo 7. dec., ker ima 30. nov. koncert pevskega zbora "Sava". Podrobnosti o "Karl Marxovih" predstavah bomo priobčili pozneje, ravno tako cene vstopnicam. Dobili jih boste lahko v uradu "Proletarca".

V nedeljo na slavnost druš.

"Delavec" št. 8 SNPJ

So. Chicago, Ill. — V nedeljo 16. nov. obhaja druš. "Delavec" št. 8 SNPJ. v Hrvatskem narodnem domu v So. Chicagu slavnost svoje 25-letnice. Na sporedu so govori, igra in godba. Po programu plesna zabava. Več lahko izveste v oglaš, ki je priobčen v tej številki.

Waukeganska S. N. Čitalnica slavi dvajsetletnico obstanka v nedeljo

16 novembra

Waukegan, Ill. — Novembra 1910 so se prvič sešli zavedni rojaki v Waukeganu—No. Chicago in si ustanovili eno najpomembnejših organizacij za izobrazbo človeka, ČITALNICO. Zavedali so se, kako potrebno je ljudem čitanje, pa so jim okarbeli dobre knjige in razne liste. Slov. nar. Čitalnica je opravila v dveh desetletjih mnogo koristnega dela. Sedaj posluje pod okriljem Slov. nar. doma. V nasebini ima neprecenljive zasluge, katerih ji ne more nihče zanikati.

V nedeljo 16. nov. slavi svojo dvajsetletnico v Slov. nar. domu. Program je razvoden v oglaš v tej številki. Vselej depresije smo določili čimniško mogočo vstopnino v prodajni. Era točka programa bo znana veseloigra v treh dejanjih "Vdova Rošica".

ka", ki je bila v listih že večkrat opisana. Ljudje ljubijo smeh vzlic slabim časom. Če se poudirite videti to igro, ga boste deležni v obilni meri. Upam, da pokažejo rojaki ob tej priliki čitalnici svojo naklonjenost z udeležbo na njeni slavnosti. Vabimo na poset tudi naše prijatelje v bližnjih nasebinah, kot Milwaukee, Chicago, Kenosha itd.

Za odbor, Anna Mahnich.

Petindvajsetletnica kluba št. 2 JSZ v Glencoe, O.

Glencoe, O. — Pred 25 leti je bil ustanovljen v tej nasebini klub št. 2 JSZ. Takrat je živel tu več slovenskih družin in samec — največ mladi ljudje, kar je napravilo nasebino precej živahno. Delavske razmere so bile boljše, in krize niso puščale tako katastrofalnih posledic kakor sedaj. Klub je napredoval v članstvu in aktivnostih.

Potem so se ga pričele lotevati krize, katerih najhujša je bila prošla leta v sedemdesetih letih. Ker je bila izgubljena, so se morali člani kluba izseliti za delom drugam. Od 1. aprila 1927 ni v nasebini nobenega obrata več in tudi daleč naokrog ne. To je v veliko škodo nasebini in seveda tudi klubu.

Ljudje — eni vsaj, imajo tu svoje obveznosti, pa si pomagajo vzlic tem razmeram kakor vedo in znajo. Klub je tudi dočkal svoje 25-letnice, katero bo praznoval v soboto 15. nov. Na sporedu bo nekaj govorov in pevske točke, ki jih bo pel zbor iz Bridgeporta, nato sledi plesna zabava. Slavnost se vrši v prostorih Antona Kravanja. Udeležite se je. Odbor.

Predavanje v klubu št. 114

J. S. Z. v Detroitu

Detroit, Mich. — Predavanje s. J. Siskoviča 26. oktobra v klubu št. 114 je napravilo na navzoče izborni vtis. Udeležba je bila nepričakovano velika. Že ob 3. pop. je bila dvorana napolnjena do zadnjega kotička.

Sodrug Siskovič je zelo dobro obdelal svoj predmet in socialistične ideale je opisal realistično, prav tako, kakor je v interesu resnice in vzgoje potrebo.

Delavske razmere pri nas so še manj kot pred nedejo. Veliki rojakov je brez vsakega zasluga že dolgo časa. Z ljudmi je klub slabim časom, ki jih tepejo, križ, ko jih vabi v delavsko organizacijo. Nimajo časa, da bi prišli na shod ali predavanja, v klubu so bili že davno, eni so bili še v Nemčiji socialisti — zdaj so seveda "sami zase", ker vedo, da je tudi vsakdo drugi samo sam zase. Veliko je osebnosti in očitkov. Smeti iščejo na drugih, sebe smatrajo za popolna bitja. Ni jim prav, ker ta in ta ni več v klubu, in zamerijo, ker je kdo drugi še v klubu. Eden se je prodal, drugi njih prodaja. Trgovci so v klubu radi svojega biznisa, pravijo, dasi ni taka trditve prav nič v soglasju z resnico. Delo agitatorjev je težko, ker morajo odbijati tisočere neumne argumente, pa ni druge pomoči kot da jih odbijajo. Kakor drugje, bo socialistično gibanje enkrat tudi tukaj prodrla obzidje predsodkov.

Peter Benedict.

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevel C. STUKELJ.

(Nadaljevanje).

Buržuazija pričanja s proletarijatom, ki je sam zopet preostanek proletarijata fevdalizma. Tekom svojega zgodovinskega razvoja razvija nujno buržuazija svoj nasprotujoč značaj, ki izgleda pri njenem prvem nastopu več ali manj prikrit in ekzistira le latentno. V isti meri, kakor se razvija buržuazija, se razvija v njenem nedrju nov proletarijat, moderni proletarijat: razvija se boj med proletarskim in buržujskim razredom, boj, ki se začasno izraža le v delnih in mimoidočih konfliktih, v razdiralnem delu, dokler tega boja na obeh straneh ne obetijo, opazijo, ocenijo, razumejo, priznajo in končno glasno proklamirajo.

Marx razlaga v posebnem poglavju potrebo in zgodovinsko nujnost strokovnih organizacij, ki jih delavci ustanavljajo in grade, da se morejo postaviti po robu gospodstvu kapitala, kljub vsem opominom in svarilom utopistov in ekonomov. To pomeni združenje razcepljenih interesov in akcij delavcev v eno veliko razredno gibanje, ki stopi nasproti meščanskemu razredu, kar pa seveda ne izključuje, da so v notranjosti razredov samih nasprotujoči si interesi; ali ti so potisnjeni v ozadje, kakor hitro nastopi razred proti razredu.

"S tem postaja od dne do dne jasnejše, da produkcijske razmere, v katerih se giblje buržuazija, nimajo enotnega, enostavnega značaja, temveč dvorezen značaj; da se producira tudi beda v istih razmerah, v katerih se razvijajo produktivne sile, razvija tudi odurna sila; da te razmere ustvarjajo meščansko bogastvo, t. j. bogastvo buržujskega razreda le pod neprestanim uničevanjem bogastva poedinih članov tega razreda in pod ustvarjanjem vedno bolj naraščajočega proletarijata."

Ta nasprotujoči si značaj kapitalistične družbe ima za posledico, da izgube svoje ravnotežje nacionalni ekonomski, ki so teoretični obstoječega reda, dočim iščejo sredstva za odpravo te bede socialisti, teoretični proletarijata. Oni obsojajo razredne boje, ustvarjajo utopije, delajo resne načrte, dočim bi morala biti edino pravila rešitev ona, ki izvira iz dejanskih razmer — pospeševati organizacijo zatiranega razreda, dati cilj njegovemu boju, kajti v teh bojih bo nastala nova družba; vsekakor se more to zgoditi le, ko dosežejo produktivne sile svojo visoko stopnjo. Ali, kakor pravi Marx:

"Zatiran razred je življenjski pogoj vsake družbe, ki temelji na razrednem nasprotju. Osvobodjenje zatiranega razreda torej nujno vključuje ustanovitev nove družbe. Da se more zatirani razred osvoboditi, je treba doseči stopnjo, na kateri ne morejo več obstojati druga poleg druge že pridobljene produktivne sile in obstoječe družabne naprave. Od vseh produkcijskih sredstev je največja produktivna sila revolucionarni razred sam. Predpogoj organizacije revolucionarnih elementov kot razreda je gotov obstoj vseh produktivnih sil, ki so se sploh mogle razviti v osrčju stare družbe. Ali pomeni to, da bo strmoglavljenju stare družbe novo razredno gospodstvo, ki se izraža v novi politični oblasti? Ne. Pogoj za osvobodjenje delovnega razreda je odprava vsakega razreda, kakor je bila odprava stanov pogoj osvobodjenja tretjega stanu, meščanskega reda. Delovni razred bo tekom razvoja postavil mesto stare meščanske družbe asocijacijo, ki izključuje razrede in njihovo nasprotje in ne bo nobene prave politične oblasti več, ker je ravno politična oblast oficijelni izraz razrednega nasprotja v meščanski družbi.

Medtem je nasprotje med proletarijatom in buržuazijo boj razreda proti razredu, boj, ki pomeni totalno revolucijo, ko pride do svojega najvišjega izraza. Ali se nam je treba sploh čuditi, da se razvija na razrednem nasprotju sloneča družba v smeri brutalnega nasprotstva, spopada moža z možem, kot zadnje rešitve? Ne pravimo, da družabno gibanje izključuje politično. Ni političnega gibanja, ki ne bi bilo istočasno tudi družabno.

Le pri takem redu, kjer ni nobenih razredov in nobenega razrednega nasprotja, bodo družabne evolucije prenehale biti politične revolucije. Dotlej pa se bo vedno na predvečer splošne tvorbe nove družbe glasila zadnja beseda socialne znanosti: "Boj ali smrt; krvava vojna ali nič." Tako se neizprosno postavlja vprašanje." (Georg Sand.)

S tem bojnim klicem se konča "Beda filozofije." To je prolog "komunističnemu manifestu", ki predstavlja s svoje strani le populariziranje v bojevnem spisu proti Proudhonu razvitih pozitivnih nauk.

(Dajte prihodnj.)

GARANCIJA

Kadar te bodo sovražniki socialističnega gibanja napadali, je to garancija, da si s svojim prepričanjem in aktivnostjo v pravem. Ako pa bi te hvalili, je skrajni čas, da dobro premisliš, kje delaš napake in jih odpraviš.

ŠPAS V METROPOLI

"Tisoče naših Slovencev in Hrvatov je bilo zbranih v Grdinovi dvorani", je poročala o svojem shodu pred zaključkom prošle volilne kampanje s trikolonskim naslovom na prvi strani "demokratska" Ameriška Domovina. Piše, da so bili "hodniki zasedeni, stopnice natlačene polne, veža, stranski vhodi, vse je bilo polno naroda, medtem pa so ljudje stali na ulici dva bloka daleč, ki niso mogli v dvorano." O shodu, ki so ga priredili tiste dni ljudje okrog republikansko prebarvane "Enakopravnosti" z wardnim vodjem Mr. Grilom na čelu, piše "A. D.", da se ga je udeležilo sto ljudi. Toda poglejmo, kaj piše "E." Na prvi strani ima velik naslov, ki pravi: "1,200 ljudi se je vdeležilo shoda v S. N. D."

Zdaj se Pirc smeje, ker piha veter ugodno na njegova jadra. Oboji skupaj pa se po pravici smejejo narodu, ker pusti, da se ambiciozni stari in novi političarji pod demokratsko ali republikansko masko igrajo z njim svojo korist.

PRIHAJAJO IN ODHAJAJO

Demokratje zmagali. Silna obsodba proti republikancem.

Republikanci zmagali. Silna obsodba zoper demokratje.

Demokratje zmagali. Silna obsodba proti republikancem.

Republikanci zmagali. Silna obsodba zoper demokratje.

To je ameriška kapitalistična politika, ljudstvo je pa žoga, ki jo meče politični Wall Street v volilni kampanji vsaki dve leti.

Ce so republikanci poraženi in zmagajo demokratje, zmagajo zaeno tudi kapitalistični interesi.

Ako so demokratje poraženi in triumfirajo republikanci, so zmagali istotako kapitalistični interesi.

Ljudstvo to podzavestno ve, toda kapitalistična propaganda je premočna, da bi jo mogel podreti ljudski razum. In pa preveč ljudi je naprodaj. Tudi socialisti bi bili močni, ako bi kupovali voditelje, agitatorje in prišaste. Toda tedaj bi socialistična stranka ne bila več socialistična. Mi gradimo politično gibanje, ki sloni na značajih in poštenju. Program so mu ljudski interesi. Kdor smatra, da je taka politična organizacija potrebna, naj se ji pridruži, agitira naj zanjo in širi njen tiak.

Taškent-kruha bogato mesto

(Ruska povest iz dni velike lakote.)

Prevedel Ivan Vuk.

(Nadaljevanje.)

Spomnil se je priigranega žebelja.

— Misliš, da sem ti zares vzel žebelj? Kaj mi mar žebelj, ki ni moj? Samo dražil sem te...

Vzel je žebelj iz toplega, globokega žepa, in ga stisnil Serjoški v roko.

— Na, shrani ga!

A ko so se odprla vrata bolnice in so odnesli skozi nje Serjoško na vekomaj, je občutil Miška globoko bolečino in bridko občutil svojo zapuščeno. Stopil je k mizi, kjer je ženska v belem plašču zapisovala, in z utrujenim glasom je pripovedoval:

— Kmeta sva iz Lopatinske volosti. Mihajl Dodonov sem jaz, a on — Sergej Ivanič.

— Kako se piše?

Miška je hkrati pozabil Serjoškov priimek. Malo prej se mu je še vrtel v glavi! Imel je na jeziku že počestno kletev! Ženska je odločno zahtevala.

— Pišite naravnost na me: Mihajl Dodonov, Lopatinska volost.

— Pismen.

— Pa seveda!

— Podpiši.

Miška se je naslonil s prsmi na mizo in zgubanih ustnic od napora.

Dolgo že ni pisal in roka je trda.

Ko je podpisal, mu je nenadoma postalo neprijetno.

Stopil je iz bolnice, a na pragu je ležal žebelj.

— Eh, pozabil ga je Serjoška.

Pogledal je skozi okno. Nikogar ni videl. Pogledal skozi drugo: Nekdo mu je zapretel s prstom. Stopal je krog bolnice kakor psiček in zopet obstal pred vratmi...

— Kako dati Serjoški žebelj?

Iz bolnice so nesli človeka na nosilkah. Misli je, da je Serjoška; a na nosilkah je bil mrlj — mrtva ženska. Videle so se gole noge.

Težko je postalo Miški. Jedel bi rad in soderuga mu je žal.

— Žebelj je pozabil?!... Zakaj?!

14.

Ves dan se je Miška potikal po bazaru med prodajalci, poslušal, koliko zahtevajo za krilo, koliko za bluzo, koliko stane kruh, ali se plačuje z denarjem. Hotel je že tudi sam vzeti iz vreče babičino krilo. Mužiki okrog se pogovarjajo:

Kirgizi za Orenburgom plačujejo drago razne stvari. Tja treba peljati.

Miška je pomislil:

— Se nekoliko počakam.

Poskusil je poprositi vbogajme, ali branjevke so tukaj preveč srdite:

— Če jim poveš —

— Terjonjka*) — zakriče in še pogledajo te ne.

— Začneš govoriti —

— Radi Krista — že stegnejo roke, da udarijo.

In ona je hotela udariti Miška po glavi. Spoznala je najbrž, da je ukradel kosček pri muhniku. Zakričala je, da se je slišalo po vsem bazaru:

— Pazi se, tatič ne bodigatreba! Davno sem že opazila, kako se smukaš tod okrog.

Miška je poveznil staro očetoovo kapo in zbežal. Sporoče v orta-čko, pa bi moral prešedeti kaka dva tedna. Ne bi niti mnogo govorili, nego samo vprašali: Kje je potni list? ... Zato: čim dalj iz takega izpraševanja, tem bolje...

Serjoške se je spomnil šele proti večeru in bilo mu je, kakor da ga je nekdo sunil prav v arce.

— Zakaj ne pogledaš, kako mu je? Ob-ljubili si.

Hotel je zbežati v bolnico, a muški so ga prestrašili.

— Vlak se pripravlja za Taškent. Kmalu odpelje.

Na mah se je razklala Miškova glava na dve polovici. Ena polovica ukazuje zbežati k Serjoški, a druga polovica straši:

— Ne hodi, zamudiš.

A prva polovica zopet šepče:

— Te ni sram, tako pustiti soderuga v tujem kraju? Sam si tako določil in se obvezal, a sedaj nečeš. Saj ni tako daleč! Posloviš se in se potem odpelješ. Tudi njemu bo lažje, ko izve in te ne bo pričakoval...

Druga polovica pa je pomirjevala:

— Za ta slučaj se nisi zavezal. Po nepo-

*) Izraz nekako kakor: marš.

trebnem ga obiščeš in zamudiš vlak zaradi tega. Čakati boš moral ves dan in vso noč, namesto da bi že bil sto vrst daleč. Ako bi ga nalašč zapustil, da... ali ti ga ne boš nalašč...

— Miška se je dolgo mučil.

Odšel je na postajo. Gledal je bolnico, gledal je vagon:

— Ali se premikajo ali stoje?

— Vagoni se niso premikali.

Miškova vest je premagala Miškovo neodločnost... sunila ga je naprej. Pribežal je na vso sapo do vrat bolnišnice in obstal kakor okamenel. V treh oknih je bila tema, v četrtem je bilo videti luč. Sunil je v vrata. Bila so zaprta. Pomolil je glavo v okno, kjer je gorela luč, kar ga je nekdo potegnil za srajco.

— Kam ležeš? Hočeš razbiti okno?

Miška se je obrnil. Pred njim je stal mužik z metlo.

— Iščem Serjoško.

— Kakšnega Serjoško?

— Našega, lopatinskega.

— Nobenega Serjoška ni tukaj! Odidi!

— Glej ga no! Danes smo ga sem pripeljali in danes ga že ni.

— Lokomotiva na postaji je zažvižgala.

— Vlak!

Miška je zbežal od bolnice. Noge ne čutijo zemlje. Pribežal je na postajo in ni ničesar razumel. Ljudje hite sem, hite tja, nekateri pijejo čaj. Vprašal je mužika, a mužik je raztegnil roke.

— Bratec, nič ne vem. Že štiri dni sedim tu...

— Kam se pelješ?

— V Taškent moram.

— V Taškent je vlak že davno odpeljal.

— Odpeljal?

— Da, da...

Miški je kar podstrelilo roke in noge.

Bežal je na drugo stran in v temi zadel v babo, ki je nesla vročo vodo za čaj. Vedro se je zazibalo in vreča voda ji je oparila prste.

Baba je spustila vedro in začela kričati:

— Držite ga!

Miška beži, z rokami odstranjuje vejevje. Za njim se dviga šum in po ušesih biča krik:

— Ukral, ukral, drži ga!

— Mužiki so presekali Miški pot.

— Ah ti, sukin*) sin!

— Nikar, ne bijte!

— Pozovite milicijo!

— Glej, soderug milicnik, ta sam...

— Ukral je vrečo ženski.

— Narazen!

Ali se vrtil zemlja okrog njega ali ne skačejo ljudje drug čez drugega.

Ne.

Ne vrtil se zemlja in ljudje ne skačejo. V Miškovih očeh se je stemnilo in njegova glava se vrtil na vse strani. Stoji v strašnem krogu in jezik spočetka ne more izpregovoriti besede. Hoče povedati vse, a jezik ne izgovarja. Padla je solza Miški na lice...

ali kdo zagleda solzo v takem vrvenju? V očeh vseh je Miškova vreča, Miškova nesreča podžiga mužike, ki so otopeni vsled dolgega posedanja na postajah.

— Pretepsti treba takega ščeneta!

— Milicnik ga je prijel za roko —

— Pojdiva!

— Propadel sem.

— Samo to je pomislil Miška.

— Sedaj te zašijejo.

15.

Sel je, da ga sodijo. Vsi živci so mu trepetali. Spomnil se je pokojnega očeta, deda Nikanora, ki se je razumel na pesti kakor nikdo. Iz srca je vzklikelo in se srdilo na Serjoško.

— Radi njega trpim.

Toda v orta-čki ni niti strašno. Tako je kakor v ispolkomu*).

Velika miza, za mizo sam poglavar v usnjenem suknjiču. Ob-boku je privezan revolver, a na kapi boljševiska zvezda. Poglavar si z enim palcem suče brke in gleda Miško z mižikajočimi očmi.

— Kaj se je zgodilo?

— Fantka smo ujeli, soderug Dunajev —

pojasnjuje milicnik.

— Brez vozne karte?

— A šment vedi! Vrečo je menda izmaknil.

*) Beseda: sukin pomeni paica. "Sukin syn", je navadna ruska psovka.

*) Ispolkom — Ispolniteljniy komitat, t. j. izvrševalni odbor.

(Dalje prihodnjič.)

ČEMU SE UPORABLJA GROZDJE?

Samo v Chicagu so ljudje pokupili za nad petnajet milijonov dolarjev grozdja — brčkone ne vati zato, da bi pomagali izvajati Volsteadov zakon. Na aliki je skupina, ki si nabavlja grozdje na stranskih progah železnic v Chicagu, kamor postavljajo cele vlake vagonov kalifornijskega grozdja. Michigansko pride največ s trucki in doloma po jezeru in železnicah. Mnogo se proda v Chicagu tudi newyorškega grozdja. Kalifornijskega je še mnogo na trgu.

Drobiž z milwauškega

"bojišča"

Zajče nature.

Naši fašistični "pučerja" pod vodstvom milwauškega Hitlerja, policaja Žova in njegovega šefa "ceneta" so celih osem mesecev rogovili in prevračali gl. odbor Sloge. Ko je prišel določeni sodni dan (5. nov.) so zbežali pred svojo lastno senco. Milwauški brivce je vse skupaj hkrati pod nosom obril s črno samo potozo.

Žalostna vest.

Konjček, ki sta ga po polju JPZS tako ošabno jedila policaj Jože in njegov zaveznik cene, je poginil naglo smrti. Milwauški slovenski papir mu je ob tej priliki z veliko žalostjo objavil dolg nekrolog.

Jožetov in cenetov ultimati.

Papir in pogoje, katere je Jože v naprej pripravljene prinesel na konferenco "polnoomočenih" zastopnikov, in katere je poslal gl. odboru kot petdnevni ultimati, so se slabo obnesli.

Prevarili so se.

Vsi tiski, ki ste nedavno došli ga cenetovega bossa poveljevali, hvalili njegove uredniške zmožnosti in njegovo podjetnost, njegovo dalekovidnost in široko obzorje, imajo sedaj priliko, da se prepričajo. Morda so se že.

"Jezični dohtarji.

V Milwaukeju imamo tudi svoje jezične dohtarje — z diplomom in brez njih. Nekateri poznajo ustavo in pravila naše Sloge — drugi, kakor vse izgleda, jih nikoli ne bodo poznali. Diploma navadno je zima dosti vrednost, kadar se pokrje z njo bobova slama.

Prevelik apetit.

"Cenke", ki je mislil, da bo ves odbor JPZS pogotil za malo južino, se je zmotil. Kot, po kateri je hlastnil, je tako velika, da ga nevarno davi.

V Sheboygan je šel "hazvirat".

Iz Sheboygana poročajo, da je tam nedavno hazvirat milwauški Rado. Rekel in kazal je: "Takole...! Ssssmuk—bi šel glavni odbor, če bi društva hotela poslati delegate na konvencijo, katero sta po svojem namertu sklicevala on in policaj K. G. Štaut se je globoko urezal v načrtih. On zdaj ve, da Sheboygančane ni tako lahko blufati, zato jim na sejo pošlje kakega ajstona.

Fante bo treba izpametovati.

Gl. odbor bo napravil za JPZS koristno delo, če bo naučil fašističnega razdirača in prekucaha Jožeta ter njegovega šefa ceneta, kako se lahko brez vsakih ultimativ "ven freli".

John Metelko, O. D.

Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.

V uradu od 1 do 6. popoldne,
v torek, četrtek in petek od
1. pop. do 8. zvečer.
Tel. LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICI
od 9. do 10. popoldne ob torkih,
četrkih in sobotah.

Upošteвайте pravočasno svarilo.

Dokler bosta cene in policaj zidala milwaučanom Dom, bo rezultat tak, kakor je bil z izredno konvencijo. S poslaženimi pennyji se ne zidajo domovi. Treba je pravih cekinov.

Črna rola milwauških fašistov.

V proglasu na članstvo Sloge čitamo doslovno: "Članstvo si bo že poiskalo svoje pravice, saj ima še dovolj potov iz sredstev na razpolago. Tako v tistem proglasu! Sočasno s izjavo so nekateri odborniki in člani prejeli grozilna pisma, brez podpisov. Tudi reči, kot je na obe strani brušeno bodalo, so bile že poslano — vse z namenom, da se doseže MIR... Kdo počenja take gluposti? Ugibajo in sodijo naj člani sami. — Stražar.

Predavanja v čitalnici

Slov. del. doma v

Collinwoodu

Collinwood, O. — V petek 14. novembra se vrši v Čitalnici slov. del. doma prvo predavanje v tej sezoni. Prične se ob 8. zvečer.

Predaval bo Matt Petrovich o razmerah v zasojenih krajih. Bil je na obisku takozvani Juljski krajini ter se osebno seznanil s tiranskimi metodami fašizma.

Vstopnina k predavanju je prosta. Pred predavanjem se bo vršila seja čitalničarjev, katere se prične točno ob 7., na kar njene člane opozarjamo in jih prosimo, da pridejo točno.

Rojakom priporočamo, da se poslužijo prilike čitati knjige in liste, katere jim daje na razpolago čitalnica. — J. F. Durn, predsednik.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.

4:30—6:00 p. m. daily.

Except Wed. and Sunday only by appointment.

Residence Tel.: Crawford 8440.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO

KAVARNO

MERKUR

3551 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHNJA IN
POSTREŽBA.
KARL GLASER, lastnik.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 4840.

SLOVENSKO-HRVATSKA
TRGOVINA CVETLIC.
Sveže cvetlice za place, svadbe,
pogrebe itd.

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK

vogal Crawford and
Ogden Ave.
(Ogden Bank Bldg.)

Uradne ure: Od 9. do 12. dop.,
od 1. do 6. popoldne in od 6. do
9. zvečer. Od sredah od 9. do
12. dop., in od 6. do 9. zvečer.
Tel. Crawford 2893.
Tel. na domu Rockwell 2816.

Izlet članstva K. S. K. J. v

stari kraj

Kranjsko-slovenska katoliška jednota priredi prihodnje leto izlet v stari kraj. V "Glasilu KSKJ" z dne 28. oktobra je v uredniškem članku priobčeno pismo dr. Ivana Černeta, lastnika takozvane "Gospodarske pisarne", ki posluje radi kšefta z Amerikimi Slovenci. On je namreč odvetnik, toda radi gotovih vzrokov nima pravice izvrševati vseh pravnih zadev, kakor drugi advokati.

Dr. Černe hoče, da KSKJ privede veliko skupino rojakov na izlet, on pa jih bo vodil (v interesu svojega privatnega biznisa — česar seveda ne pove), po mili domovini.

Ta dr. Černe toži "Prosveto" in s tem SNPJ. za \$50,000 odškodnine, ker je svoječasn eden dopisnikov pisal v Prosveto, da dr. Černe "skube" ameške rojake. Za to besedo hoče \$50,000, češ, da mu je "Prosveta" s tistim dopisom škodovala v Ameriki toliko na biznisu.

Zanimivo je, da je ta dr. Černe najprvo ponudil Prosveti v objavo nekaj člankov o gospodarskih zadevah v starem kraju, za katere je zahteval honorar. Prosveta — še pod uredništvom pokojnega Jožeta Zavertnika — jih je vzela, in priobčevala, dokler ni urednik uvidel, da si dela dr. Černe le reklamo za svojo "gospodarsko" pisarno. Jednota mu je plačala članke ter mu vrhutega dala reklamo zastoj, zdaj pa zahteva od nje še pol stotisočaka!

Ta gospod doktor Ivan Černe bo torej starokrajski voditelj izleta katoliške jednote. Dober tek.

Nekdaj cerkev — sedaj

muzej

V Rusiji je že stotine cerkva spremenjenih v bolnišnice, sirotišnice, v delavske domove in muzeje. Nedavno je sovjetska vlada spremenila katedralo sv. Izaka v Leningradu v protiverski muzej. Glavni altar je predelan za oder, na katerem se kažejo protireligijski filmi.

Listnica uredništva

Radi obilice poročil in člankov so oni dopisi morali izostati iz te številke, kar naj nam prizadeti oprostite.

Gornja slika predstavlja auto truck s premogom. Že 22 let ga prevažam na drobno po Chicagu. Ako hočete imeti dober premog in pošteno vago, obrnite se na 2623 S. Ridgeway ave., ali pa pokličite Lawndale 8693
FR. UDOVICH.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

Slabe čase

se lahko prebrede, ako imate hranilno vlogo v zanesljivi banki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Wm. B. PUTZ

Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje.

5134 W. 25TH ST., CINCERO, ILL.
Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2148.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR,
lastnik.

1724 S Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Gospodinj, za

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa in Proletarce pridržuje avtor.

(Nadaljevanje).

Mover Majolly se je predramil že ob prvem ropotu, ki se je preril skozi okno do njega. Upri je oči v strop in premišljeval. Vse kar je bil doživel komaj pred nekaj urami, se mu je zdelo kakor nekaj že davno pozabljenega, nekaj, kar mu je slučajno stopilo pred oči, kakor truden sen, ki ga želi človek čimprej pahnuti v pozabljeno. Pa ni hotelo proč od njega. Jasneje in jasneje so vstajali pred njim prizori, nelepi in strahotni. Težka misel mu je vznemirila srce. Samo še danes? Potem, da gre? Gre in se ne vrne nikoli več? Ubeži mi! Človek ubeži človeku in mu vrne vse kar je dobil zlata, draguljev in srebra, vse mu vrne — samo da ohrani poštenje! Kaj ni ta ženska izjema? Kje ji najdeš danes sestro? Kje najdeš danes žensko s tolikim ponosom — in to še plesalko! Tak značaj, trden in neomajen kakor skala v gnausnem močvirju sveta; kje ga najdeš?

"In jaz", je zagodrnjal sam nad seboj, "sem ji na tako nelep način hotel ugonobiti to najsvetejšo! In še na ulico sem jo hotel pahnuti, norec!" si je pomel oči in stopil k oknu. Prvi žarki so se poigravali na obzoru. V dalji je rezal valove odhajajoči parnik in radostno tulil v pozdrav. Po tej poti, je pomislil Mover, je odšla nekoč Hedy. Lepa ženska — grd značaj. Koliko bolje bi bilo, da je ni nikdar videl!

"Norec," se je zopet dregnil v glavo, "in ti se radi take nezvestnice tu cmeriš in se braniš poštenih žena, značajnih deklet?" Priglasil je: "Hm," je zagodrnjal, "vržem jo za njo v morje! Izgubljena je Hedy, naj se izgubi še beseda. Vrag naj vzame preteklost. Vrag, sam vrag, saj drugi bi je ne maral," je sklenil glasno, potem pa se stresel po vsem životu. Zdelo se mu je, da je njegovo mrmljanje glasno vpitje. Ona se prebudi in čuje! "Pravzaprav", je pritrdil sam sebi, "naj čuje! To je lepo deklet, kakor kip Venere je njeno telo; a njena duša? O koliko poštenja je v njej! Ljubim jo, danes moram priznati da jo ljubim. O Madalena! S teboj, da s teboj hočem stopiti pred oltar... Tvoje oči bodo obsijale naplojajoče sveče in vonj kadila bo legel na najina srca..."

V teh mislih je kakor preroben in opran pred samim seboj greha, stopil do vrat in nastavlil uho prav na hladno železje. Pridržal je sapo — vse tiho. Se spi! Pritisnil je na kljuko, vrata so bila zaprta.

"O da bi bila odprta," je dejal sam sebi, "stopil bi k njej, jo prosil oduševanja in ji povedal ukaz srca: Pojdi Madalena, s teboj hočem pred oltar." Prisluhnil je še za trenutek, potem pa oprezno, da je ne prebudi, stopil v kuhinjo.

"Pojdite," je segel v žep in pogledal kuharici v zaspane oči. "Tja v cvetličarno pojdite. Ako ni odprto, vstopite pri zadnjih vratih in mi prinesite, čakajte, napisal vam bom... takole. Ali pazite, da vas ne vidi gospodična Madalena, ko se vrnete! Hočem jo iznenaditi," je pristavil bolj sam zase; zakaj kuharica je tisti čas že drvela po stopnicah in si brisala s predpasnikom obraz. Mover si je pomel roke in nemirno stopal iz kota v kot. Cash se je za trenotek ustavil, položil pogled na vrata in premišljeval. Kako naj ji ga izroči? Ali naj stoji na pragu in čaka, da se vrata sama odpro? Ali naj potrika? Ne. Prestrašila bi se. Morda celo kiknila. Sklenil je, da se postavi dobra dva ali tri korake od vrat, ji od daleč ponudi šopek in se ji z obupnim obrazom vrže okrog vratu.

Minevale so težke minute pričakovanja, se združile v neznansko dolgo uro — a vrata se niso hotela odpreti. Mover je vztrajno stal tri korake od vrat in držal v desnici šopek svežih rož.

— Zaman. Nobenega šuma, nobenega znaka življenja. Stopil je bliže in rahlo pritisnil na kljuko. Tišina. Potem je potrkal enkrat, potrkal v drugič, — prazna tišina...

"Madalena", je zaklical z boječim glasom skozi ključavnico. In potem je poklical še večkrat, a odziva ni bilo. Grozna, temna slutnja mu je stisnila srce, da je za hip prenehala utripati. Odprl mu je pošepetel nekdo. Mover se je pokoril klicu in planil v sobo. Vrgel se je korak naprej, odletel dva naza; potem se je zaganjal toliko časa, dokler se ni zagnal do prazne postelje, se zagrebel v blazine in bolestno vzdihnil: "Madalena, moja zlata Madalena!" Grebel je še po blazinah in iskal njenega telesa, kakor da bi ne veroval v žalostno resnico, ki so mu jo usiljevale njegove lastne oči. Potem je skočil k omari, pogledal pod posteljo, vtaknil nos v mizni predal — a tudi tam je ni bilo. V strahu je ugotovil, da so izginili ž njo dragulji in vsa zlatina.

"Bože!" se je zagrebel v las, "odnesla mi je pol premoženja." Tisti trenutek se je zajedel vanj srd in želja po maščevanju. "Čakaj, lisica!" je brenil šopek po tleh, "moje maščevanje bo sladko." Begal je po sobah, najbolj dragocenih stvari je zmanjkalo. Obstal je. Kaj naj stori? Odnesla mu je srce in telo, odnesla vse dragocenosti, ostavila pa mu

je sramoto, strašno sramoto pri prijateljih in vsemu svetu. Tako proklinjajoč je pridrvel v svojo delovno sobo in se presenečen sesedel. Blagajna odprta, blagajna prazna!

"Tatica!" je zarjul z obupnim glasom, si pulil las in končno sklenil, da obvesti policijski urad. Pa se je že v naslednjem trenutku premislil; zakaj ako stori to, potem bo za njegovo sramoto doznala v resnici vsa javnost. Smejali se mu bodo. Za to je sklenil, da vso nesrečo prikrije. Prikrije jo kolikor se prikriti pač more in reče tovarišem, da je plesalka odpotovala na letovišče.

"Da, tako bo najbolje," si je dejal ves potrt. Pri vsem tem pa jo bo zasledoval sam. Či da bi dobil kaj nekaj tisočakov nazaj. Kako naj sicer poravnata težke račune!

"O Bog, zakaj toliko prokletstva nad menoj!" Zagrebel se je v prsi in drvel nazaj v njeno sobo. Šele sedaj je opazil na mizi njegovo pismo. Zasadi je vanj prste in izbulil oči. Potem je pretrgal omot in čital.

Ne morem, gospod Mover, prisega me veže — in vas tudi. Obžalujem!

Madalena Argoso.

"Obžaluje," je zamrmral Mover, "hm, jaz tudi." Vrgel je pismo ob tla in skočil nanj. — "Čakaj, lisica," je skakal po pisnu, "jaz ti bom pokazal!" Prav ko je opravljal to delo z največjim ognjem, je vstopil za njegovim hrbtom pismo. Molil je vanj neko pismo, a Mover ga ni opazil. Šele ko je ponovno zaključil, se je prestrašen ozrl. Ko si je pisano natančneje ogledal, je radostno vzdihnil: "Hedy!"

Ko je pismo prečital, je ves iz sebe zdrvel po sobi. "Vrniti se hoče! Hedi se hoče vrniti!" Stopil je še nekaj korakov, obstal, zopet čital in zopet z nemirnimi koraki ponavljal: "Vrne se! Nazaj k meni se vrne! Potem je stisnil pesti in sikal: "A kdo, kdo za Boga mi je kradel njena pisma? Evo, tu piše: To je četrto pismo... Vraga — kje se ostala? Kje so? Kje so ostala tri? — Huh!" mu je šinilo v glavo. "Madalena! Da, ona! Nihče drugi, kakor ona..." Ko je zagledal na steni njeno sliko, se je vrgel k zidu, jo strgal raz njega in jo metal ob tla. "Jaz ti pokazem!" je ponavljal glasno in še glasneje. "Jaz ti pokazem lisica!" Iz kuhinje je tisti čas pomolila tolsta obraz kuharica Mary, in začudeno strmela v poskočnega gospodarja.

"Ali vam je slabo, gospod?" si je obrisala mastna usta.

"In še kako!" je dejal Mover in ne da bi se ozrl še enkrat treščil sliko ob tla. "V ogenj" je ukazal kuharici. "Naj gori! Polijte jo s petrolejem naj smrdi preden jo požre hudič!"

"Potem je stopil s trdimi koraki v delovno sobo. "Blagajna prazna!" je bruhnil zopet ob žalostnem spominu. "Proketo dragi so bili njeni poljubi! Kradla mi je denar, kradla poštenje in kradla pisma in jaz, bedak, sem tega hudiča še valjal po naročju. Fuj!" je pljunil poln srda in sovraštva. Potem je stekel k predalu in brskal, da bi li našel še kako sliko svoje drage Hedy. Premetel je kopico računov, orumenelih ovojev in papirja ter končno zgrabil obledelo razglednico. Pritisnil si jo je na srce in vzdihnil: "Po tolikem razočaranju stojim pred teboj skesan in ponižan. Odpusti mi Hedy, nisem vedel, da je v tebi toliko zvestobe. Tisti čas se je Madalena vozila v prvem razredu luksuznega parnika, ki ga je bil malo prej gledal Mover skozi svoje okno..."

5.

V mestu H. hiti na tisoče ljudi v ogromen cirkus Maksimus, ki je že nekaj dni vzbujal med ondotnimi prebivalci veliko senzacijo. Glavna ulica je izpremenjena v veliko, deroč reko. V njej se gnetejo ljudje, veliki in majhni, stari in mladi. Med njimi se preriva Madalena in hiti z drvečo reko naprej in naprej proti severnem delu mesta, kjer stoji kakor ogromen stadion mogočen cirkus. Tokrat Madalena ni imela več na sebi dragocenih briljantov ne ogrlice; zakaj prodala je vse predmetnemu draguljarju za dokaj visoko svoto denarja, ki ga je skrbno čuvala v svojih nedrih. Vanj je skrila tudi oni mali križ in tako se je moral Bog na ukaz človeka valjati po golih prsih in nakradnem denarju.

V kletkah so rjuli levi, trobili sloni, cvilele opice in razgetali konji. V to disharmonijo glasov je počil od časa do časa bič krotilca in se kakor rezek strel zaril v noč. To je življenje! Življenje, ki prija njeni krvi; divje, živo in pestro. Madalena je postajala pred zverinjakom, ki so ga namestili v ozadju, in ki je že sam zavzemal precejšen del ravnic. Njene oči so opletale vse na okoli; obstajale na zagorelih obrazih, temnih očeh in zopet splavale nekam daleč; to so ljudje, ki jih je videla nekoč ob obali solne Španije, ko so iz daljnih krajev govorili med seboj nerazumljivo govorico popivali po obrežnih beznicah.

(Dalje prihodnjič.)

NEMOGOČA SVOBODA

Svoboda v kakršnemkoli pomenu besede je za ljudstvo nemogoča, dokler bo industrija v privatni posesti. — Fred Henderson.

Zbor "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, apelira za pomoč v obrambnem boju

(Nadaljevanje s 1. strani.)

odvetnikom in ga najeti, da brani interese kluba in "Zarje" na sodišču.

Klub št. 27 ne tvorijo premožni ljudje. Nihče mu ne nudi, ne obljubljuje velike finančne podpore. Nasprotna struja ima že v tem velike prednosti.

Druge prednost je bila, da se je razprava vršila pred sodnikom, ki je član in agitator republikanske stranke, kakor je tudi član in agitator republikanske stranke voditelj razkolniške skupine, katera si lasti ime "Zarja".

Omenjeni sodnik — piše se Thomas J. Kennedy — je po dolgih odlašanjih dne 3. novembra odločil, da klubovpevski zbor "Zarja" pravzaprav ni klubov zbor glasov gotovih pravil zbora, ki so tehnično potekla l. 1922, in valed tega klub nima pravice lastiti si ga.

Razsodba je bila izrečena v prilogi onih, ki so vložili tožbo proti klubu in njegovemu pevskemu zboru.

Kaj sedaj? Sodruzi in odborniki zbora so se posvetovali z odvetnikom, ki se čudi temu pristranskemu odloku. Nasvetoval je priziv na višje sodišče. On je uverjen, da bo vzelo zadevo v pretrpet pravičnejše in razsodilo v prilogi kluba in "Zarje".

Klub št. 27 oziroma njegov pevski zbor "Zarja", kar znači eno in isto blagajno, ima vsled tega boja že več sto dolarjev stroškov. Mi jih nismo povzročili, nego naši nasprotniki, toda če nečemo dvigniti bele zastave in se udati, je treba plačati in se boriti. MI SE BOMO BORILI NAPREJ! Prepričani smo, da je PRAVICA NA NAŠI strani. Prepričani smo, da so simpatije občinstva z nami. Vemo, da je zavedno slovensko delavstvo širom Amerike pripravljeno, da nam nudi moralno in gmotno pomoč.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

NOVEMBER.

GLENCOE, O. — Klub št. 2 JSZ. priredi slavnost 25-letnice v soboto 15. novembra zvečer v prostorih s. Antona Kravanja.

CONEMAUGH. — Priredba kluba št. 5 JSZ. in njegovega mladinskega odseka v soboto 22. novembra v Slov. izob. domu na Franklinu.

CLEVELAND, O. — V četrtek 27. nov. na Zahvalni dan koncert "Zarje" in igra "Grobovi bodo spregovorili". Vrši se v S. N. D.

BRIDGEPORT, O. — Konferenca klubov JSZ. in društev Prosvetne matice v nedeljo 28. decembra.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 30. novembra v dvorani ČSPS.

DECEMBER.

CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 v sredo 31. decembra v Lawndale Masonic Temple.

DETROIT, MICH. — Dramska predstava pevskega zbora "Svoboda" odseka kluba št. 114 JSZ. v nedeljo 14. dec. v Slovenskem del. domu.

STRABANE, PA. — Vseščica kluba št. 118 JSZ. v soboto 31. dec. v dvorani dr. št. 138 SNPJ.

JANUAR 1931.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 25. januarja dramska predstava kluba št. 1 v dvorani ČSPS.

FEBRUAR.

CHICAGO, ILL. Varijetni program v dvorani SNPJ. v nedeljo 22. februarja. Izvaja ga mladinski odsek kluba št. 1 v angleškem jeziku s sodelovanjem drugih klubovih odsekov.

PITTSBURGH, PA. — Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice v nedeljo 22. feb. v Slov. domu.

MAREC.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 22. marca dramska predstava kluba št. 1 v dvorani ČSPS.

APRIL.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 26. aprila koncert "Save" v dvorani SNPJ.

DETROIT, MICH. — Operna predstava pev. zbora "Svoboda" odseka kluba št. 114 JSZ. v nedeljo 26. aprila v Slov. del. domu.

MAJ.

CHICAGO, ILL. — Prvomajska slavnost kluba št. 1 v petek 1. maja v dvorani SNPJ.

(Tajnik klubov prosimo, da nam sporočijo datume svojih priredb, da jih objavimo v ta časopis.)

Zdaj je nam potrebna. Delavci v Clevelandu bomo naravno nosili največji del stroškov, toda vseh ne zmoremo. Zato se obračamo na klube, na društva in posameznike za gmotno pomoč v "Zarjin" obrambni fond.

Direktni stroški kluba in njegovega pevskega zbora "Zarja" bodo znašali skupno do tisoč dolarjev, mogoče par sto dolarjev manj, mogoče več; odvisno je kako se bo proces razvijal v bodoče.

Petnajst dolgih let smo gradili pevski zbor "Zarja". Treba je dalje!

Klub št. 27 je svoja sredstva že porabil v tem boju. Tudi zadolžili smo se. Zbiramo sredstva med seboj, da smo mogli zmagovali izdatke. V tej krizi se obračamo na vas vse, na napredne organizacije, kakor posameznike, da nam pomagajo v nadaljnjem boju.

Richard J. Zavertnik

ODVETNIK.

2552 S. Central Park Ave., Chicago, Ill.

(blizu 26th St.)

Tel. Crawford 8200.

Urad v mestu:

160 N. LaSalle St., soba 1100.

V zvezi z odvetniki

Rodriguez & Molony.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnino zanj sprejema "Proletarce".

Prispevke v obrambni fond Boj je nam bil usiljen. Sprepošljite na naslov: Obrambni odbor klubove Zarje, 6319 Carl Ave., Cleveland, O. Objavljani lavske kulture med ameriški-bodo v Proletarce in Prosveti. mi Slovenci je, da delavski pev. V Clevelandu bodo šli okrog ski zbor "Zarja" obvarujemo naši pevci in pevke ter drugi pred smrtnim darcem sodnega prijatelji v kampanji za zbiranje prispevkov v obrambni fond. Od prijateljev in sodrugov v drugih naselbinah pa pričakujemo, da nam bodo pomagali kolikor bo v njihovi moči.

Zadružna banka Ljubljana, Jugoslavija,

V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13, BLIZU GLAVNEGA KOLODVORA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar za hranilne vloge ali za tekoči račun proti najbližjemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošilk iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih zadevah hitro in po ceni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakazuje na račun Zadružne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadružna banka o tem obvesti in naroči izplačilo. Naš upravni zastopnik za Ameriko je Joseph Menton, 15824 Normandy Ave., Detroit Mich. Obradajte se nanj.

Obradajte se v vseh bančnih poslih na stari kraj na Zadružno banko v Ljubljani.

Luksuriozna črta v Evropo

KADAR se pripravljate na pot v Evropo, poslužite se priložnosti, ki jo vam daje najhitrejši in najmodernejši parniki Severonemškega Lloydja. Zahtevajte od agenta, da vam izda tiket družbe NORTH GERMAN LLOYD

Direktna in najkrajša črta je via Bremen do kateregakoli kraja v centralni Evropi. Dobro znani parniki BREMEN — EUROPE

COLUMBUS — BERLIN — STUTTGART — DRESDEN

imajo izborne akomodacije v kabinah III. razreda in slove radi fine hrane ter postrežbe.

Odhod vsak teden. Posebno božične vožnje s parniki BREMEN — 6. dec. BERLIN — 11. dec.

EUROPE — 16. dec. Potnike spremljajo vodniki iz čikaškega urada

Reservirajte si prostor čimprej pri lokalnem agentu ali v uradu NORTH GERMAN LLOYD 130 W. RANDOLPH STREET CHICAGO, ILL.

SEDAJ JE MILWAUKEE

15 minut

BLIŽJE

CHICAGO

Downtown Station 223 S Wabash Ave. Uptown Station Wilson and Broadway

Stirje novi brzovlaki so skrajšali čas

vožnje med Chicago in Milwaukee

na North Shore Line 15 minut.

Dva od teh eno-uro-in petdeset-minut de luxe brzovlakov odpeljeta iz Chicago ob 8:05 zjutraj in ob 3:05 popoldne; oba imata parlor-razgledne vozeve. Iz Milwaukee odpeljeta ob 8. zjutraj in ob 3. popoldne; imata istotako parlor-razgledne vozeve.

Vsako uro ob uri

Drugi brzovlaki v Milwaukee vozijo vsako uro ob uri z Adams in Wabash Loop "L" postaje. Vsi vlaki ustavljajo na Madison in Wabash, Randolph in Wabash, Clark in Lake, Grand Ave., Belmont Ave., Wilson Ave., Uptown Station in Howard St. Za informacije pokličite Traffic Dept., State 0517, 72 W. Adams Street.

Chicago North Shore and Milwaukee Railroad Co.

Proga točnosti in postrežbe.

"MOJE OSEBNE AMBICIJE"

VI.

(V pojasnilu onim, ki dosedanja poglavja niso razumeli: Ta izpoved izhaja, ker je bil Fr. Zaitz v "Svobodni" imenovan, oziroma "razkrinkan" kot človek osebnih ambicij. Obdolžen je bil, da iskorišča organizacijo, se smehljajo na pogrebnih in teroškimi mirne in tihe uredniške delavce pri glasilu največje slovenske jednote. Dotični članek je ponatiskan na prominentnem mestu brez komentarja clevelandška "Enakopravnost" izdaja, katero dobe vsi člani SSPZ. Tako se je spoved začela, končana pa bo, kadar bo malha Kobalovih grehov izrešena.)

Ko sem začel blati nadzornika Nebodiga Treba, mi ni prišlo niti na um, da bom koncem konca jaz tisti, ki bom molil pokoro. Dal sem si za življensko nalogo oblatiti in onemogočiti Fr. Zajca, pri tem svojem fanatičnem sovraštvu pa sem čisto pozabil na pregovor, da kdor ina maslo na glavi, naj ne hodi na sonce. Hudo mi je priznati, da ga imam jaz veliko več kakor pa kak A. & P. Store — poln čebrček mi ga stoji na glavi. Maslo na takem pedestalu pa je vse kaj drugega kakor maslo na krožniku — bogme da.

Spoznal sem tudi, da je slabo zame, ker sem brez značaja. Principe imam v bančni knjižici. Mislim sem, da bom zelo naglo raste v prominci in se zdebelil v komodnosti. Ker vem, da človek potrebuje zaslonbe, sem pred leti pristopil v klub št. 1 in še aktiven sem bil v njemu, meneč, da bom za 50c članarino dobil protekcijo in podporo za svoje osebne ambicije. Kmalu pa sem izprevidel, kakor pred menoj že marsikdo, da je klub št. 1 slabo zatočišče za ljudi, ki imajo osebne ambicije, pa sem odstopil in na kongresu JSZ. l. 1928 celo izjavil, da ne morem plačevati članarine, ker sem dijak. Zunanji delegat pa sem dejal: "Vi ste dobri in blagi sodruzi, čikaški pa so zanič. Ako ne izrečete čikaški grajo, ako jih ne boste na kak način priklenili, tedaj mene ne bo več k vam." Moje zahteve niso sprejeli. Bilo bi čudno, ako bi mi nasedli. S tistim študentom, ki se je celi konvenciji največje slovenske jednote zahvalil za poljub, sva ga pošteno lomila s svojim "socialističnim" prepričanjem. Med sabo sva se norčevala iz socializma in slovenskih socialistov, ali na zunaj sva se delala, da sva soderuga, dokler nama niso v klubu povedali, da take tiče, ki niso pavi, pa imajo pavovo perje, kmalu pogruntajo da niso v žlahti s pavi. O mojem bivšem socializmu vam morda še kaj povem v posebnem poglavju.

Kako jalovo je moje prepričanje, in kakšno je moje svobododomelstvo, osvetljuje tudi dejstvo, da sem s prečistitimi očeti franciškani ves čas v prijateljskih odnosih. V Lemontu in pri sv. Stefanu so me pohvalili, da sem fin človek, ki zna pokaditi čikaški socialistom. Ko so mi na konvenciji jednote vzeli uredniško službo pri "Ml. Listu", so se zjokali v Lemontu in pri sv. Stefanu. Pohvalili so me, da sem izborni urejeval list za mladino, in da je velika škoda, ker je dobil zdaj brezverskega urednika.

V starem kraju sem bil klerikalec v kolikor sem sploh kaj bil. Prišedši v to deželo sem videl, da se kaka načela ali prepričanje slabo izplačujejo. Pravzaprav ima človek s tako šaro izgubo. "Be a go-getter," mi je svetoval nekdo, ter mi na dolgo in široko razkladal, da le če se ne bom brigal za nikogar nego zase, in edino ako bom imel ambicijo, da kaj postanem, bom raste. Zato sem napravil obljubo, da si zapišem v svoj program osebne ambicije. V začetku sem imel mnogo sreče, kot sem vam že pravil. Prišel sem iz starega kraja, nekaj časa pohajkoval, nato sem po zaslugi prijatelja, ki me je neznansko hvalil, dobil mesto v uredništvu glasila jednote. Jaz si dela nisem napravil napornega — to sem prepuštil predstojniku. V plačilo njemu, in sebi v nagrado sem mu potem v zapisniku jednote konvencije zamolčal zaupnico, sebi pa sem jo hotel utihotapiti notri. Vse te nakane pa mi je strigel nadzornik Nebodiga Treba, ki ga smrtno sovražim.

Ker moja počitniška tura na stroške jednote ni zalegla, sem iz masčevalnosti sklenil, da moramo "progresivci" dobiti nov list. Naivni rojaki so zložili par tisočakov in mnogo pili iz navdušenja, jaz pa sem zlivaj gnojnico na ljudi, katerih ne maram, tako, da sem v beznem žurnalizmu prekosl celo tovariša Binglja. Kako in čemu sem brodil po straniščnem žurnalizmu in v kakšnih škornjih, vam

podrobno pojasnim v kakem drugem poglavju.

Dasi veliko študiram, sem slaba mislec. Samo osebne ambicije mi roje po glavi. Jaz sem sicer uverjen, da bi se mi glavna moja ambicija, postati glavni urednik glavne slovenske jednote, izpolnila, če ne bi bil prodir v moje misli nadzornik Nebodiga Treba in mi prekrizal račun. Povedal sem vam že v prejšnjih poglavjih, da sem si znal s spretnimi potezami in s pomočjo dobrohotnih ter prijateljskih ljudi zagotoviti turo po Zed. državi, katero mi je financirala dobra mati jednote. Če sem hotel postati urednik, sem moral med članstvo. Mislim sem takrat, da sem zelo prebrisan, in da sem ukanil napotnega nadzornika, ker sem dobil mandat potovanja preje predno je on bil sploh kaj obveščen o tem, zato, da ni mogel priti z ultimatomom ter mi prepričati načrt. Ali Nebodiga Treba zna tudi čakati. Tiste odbornike, ki niso razumeli, je moral uveriti šele z dokazi. Mnogo dela mu je dalo to, veliko pisanja in dokazovanja, ker je videl, da smo postali prelakomni na jednote dolarje in cente.

Kako smo mešali odbornike, in kako jih mešamo zdaj, je tudi stvar, ki spada v posebno poglavje moje izpovedi.

Obljubili so mi plačo in vožnjo, kar pomeni železniški tiket. Jaz pa sem zaračunal vsako vstopnico, ki sem jo kje kupil, sodo vodo, ki sem jo dal otrokom, darove, ki sem jih milostno poklonil pohabljenim, kar sem dal za cigare in pijačo, za čiščenje obleke in kopelj, in to me je še najbolj pokopalo, kajti radodarni odbor mi je vsoto izplačal. Ljudem bi prav lahko utajil resnični pomen tiste ture, če bi mojih osebnih ambicij tako jasno ne razkril moj račun. Račun pa je narodu pravzaprav razkril nadzornik Nebodiga Treba, ki ga je razmnožil, napisal dolg komentar in kritiko ter ga 24. jan. 1929 razdal glavnim odbornikom in na željo tudi drugim članom. Afera z mojimi računom je prišla na konvencijo par mesecev pozneje. Niti eden ni odbravil načina, po katerem sem bil "poslan" na pot, — nov dokaz, da je bila ta tura podvzeta z meglenimi nameni. Konvencija jo je obsodila, grajo je vrgla na upravni odbor, ki bi moral vedeti bolje. Sicer pa — eni so vedeli in so mi pomagali. Druge smo preslepili. Uvidel pa sem, da če bi bil navzoč nadzornik Nebodiga Treba, bi moral ostati med počitnicami doma, ali pa si ogledovati Ameriko na svoje stroške.

Račun, kakor so ga čuli delegatje, kakor ga beleži zapisnik, in kakor ga navaja poročilo nadzornika, je bil predložen s komentarjem, v katerem je grajan upravni odbor. V njemu je naglašano, da so predavanja našemu ljudstvu potrebna, toda če misli jednota resno, naj predavanja aranžira radi predavanja, ne na ljubo človeku, ki ga vodijo osebne ambicije. Podzemati tako drago predavateljsko turo julija in avgusta je glupost. Stroški so bili glede:

Prva pot, La Salle-Peoria od 24. junija do 7. julija \$ 23.60
Plača za nadaljnjih 14 tednov na predavateljski turi \$ 574.00
Hotel, napitnina, denarna darila otrokom, hrana na vlaku, tretanje, vstopnice na prireditve \$ 155.50
Čiščenje in likanje obleke, kopelj \$ 19.90
Potniška zavarovalnina (traveling insurance) \$ 10.00
Taxi, poulična železnica, etc. \$ 20.30
Vožnji stroški (železnica, bus, pullman) \$ 258.86
Skupaj prejel od jednote za svojo turo \$ 1090.46

DRUGI STROŠKI:
Tiskovine \$ 42.00
Najemna dvorane v Jolietu in Denverju \$ 7.00
Klišeji za letake \$ 4.85
Razno (stoli v Sheboyganu, brzojavi) \$ 4.12
Skupaj \$ 1148.43

Sledeče je komentar obsovaženega nadzornika k tem računom, in nato slede računi v podrobnosti, ki so res zanimivi in bi bili čitatelji prikrajsani na zabavi, ako jih ne bi noben list priobčil. Nadzornik je rekel glavnemu odboru:

"V računu vidim postavke, ki nimajo nobene zveze s to turo in ne bi smele biti zaračunane jednoti. Če gre na primer jednota pooblaščenec na predavateljsko turo, mar mu je jednota dolžna plačati posete okrog rojakov, ali izlet na Pikes Peak, v Niagara Falls itd.?"

Če upravni odbor hoče komu plačati počitnice na ta način, tedaj naj to brez ovinkov pove, ne pa stvari zakrivi s imenom "predavateljska tura". Preutati bo treba s prakso, da zaračuna, kar kdo, ki je poslan po opravkih za jednoto, potroši za "tretanje", ali daruje otrokom družin pri katerih je na stanovanju. Ljudje ne vedo, da take račune plača jednota, pa dajejo kredit posameznikom, katerim ne spada. Nobena razloga ni, čemu naj take račune plačuje jednota. Odbor, kadar koga pošlje ven na predavateljsko turo, če misli, da ima to pravico, naj se s njim pogodi za primerno plačo, ki pa ne sme iti v pretiranosti in s njo naj izhaja kakor najboljša more. Zaračunati jednoti vsako napitnino, čiščenje obleke, klobuka, sode, "tretanje", kopelj — to se pri nas ne sme udomačiti.

Kadar se muči po jednotnih poslih kak odbornik ali odposlanec, ki ne dela v uradu, sme računati glasom pravil le do \$10 dnevno in iz tega mora plačati spalni voz, če ga hoče imeti ter vse druge stroške. In če ne velja izjava v enem, ne bi smela veljati v nobenem slučaju. Tukaj ni vprašanje, ali je taka dnevnica visoka ali nizka; komur se zdi prenizka, pride lahko pred konvencijo ter ji dokazuje, da je nezadostna.

Na seji upravnega in nadzornega odbora 29. oktobra 1928 se je delalo vtis, da je bil naš predavatelj nekaka irtev — preveč je imel stroškov in premalo smo mu plačali; predsednik se mu je po podanem njegovem poročilu v imenu gl. odbora izrecno zahvalil za trud in "pošrtvalnost".

Vaško, ki opazuje ljudi, pozna dvojne tipe: Eni gledajo le, kako bi "unovčili" vsak svoj korak, drugi pa so res pripravljeni storiti kako stvar v interesu celote ne da bi pri tem ikali koristi zase.

Stroški, v zvezi s to turo, so omenjeni v uvodu. Drugi, oziroma splošni, ki so nastali med 10. julijem in 27. septembrom, so v podrobnosti opisani tukaj. Navedeni so vsi, razen stroškov, ki jih je imel v La Sallu, Peoriji, in pa stroški s tiskovinami, to je, s oglašanjem itd., kajti ti so navedeni preje v celotnih vstopah. Njegovi računi poleg plače so od 10. julija do 27. sept. sledeči:

Vožnja v Milwaukee, Wis. \$ 3.06
Taxi na postajo v Chicagu \$ 1.45
Bus in poulična železnica \$ .31
Napitnina in drugo za prenočišče v Milwaukeeju \$ 1.20
Milwaukee-Sheboygan, vožnja \$ 1.67
Hotel in napitnina \$ 1.70
Bus iz Sheboygana v Fond du Lac, Wis. \$ 1.95
Poulična železnica v Fond du Lac \$ .14
Vožnja iz Fond du Lac v Duluth \$ 12.50
Papir, znamke \$ .75
Pullman \$ 3.00
Potniška zavarovalnina, (90 dni) \$ 10.00
Hotel v Duluthu, dve noči in prtljaga \$ 5.20
Poulična v New Duluthu (dvakrat) \$ .40
Napitnina, sode otrokom v New Duluthu \$ .75
Bus iz Dulutha v Eveleth \$ 1.80
Telefon \$ .85
Za gasolin na vožnji v Chisholm \$ 1.00
Bus iz Chisholma v Buhl in obratno \$ .40
Hotel v Chisholmu, štiri dni \$ 8.00
Likanje in snajenje obleke \$ 2.00
Bus na Keewatin \$ .65
Dar otrokom tajnika Majnariča (prenočišče) \$ 1.00
Za gasolin Muiči (vožnja po naselbinah) \$ .99
Hotel na Chisholmu, eno noč \$ 2.00
Hotel v Virginiji, dve noči \$ 4.00
Telefon \$ .20
Prtljaga \$ .20
Bus na Biwabik in nazaj na Virginijo \$ .70
Vožnja, Chisholm-Virginia \$ .60
Hotel v Virginiji, eno noč \$ 2.00
Kopelj in likanje obleke \$ 1.35
Prtljaga \$ .20
Bus s Chisholma na Virginijo \$ .60
Z Virginije na Aurora \$ .60
Telefon in nočno pismo (brzojav) \$ 1.35
Soda otrokom na Aurora \$ .85
Vožnja s avtom k Churchu, Jenkotu in drugim rojakom na Elyju, Minnesota \$ 1.50
Pijača (treat) na Elyju \$ .65
Prenočišče na Elyju (napitnina in drugo) \$ 2.00
Bus iz Dulutha-Elyja v Minneapolis \$ 9.20
Bus iz Minneapolisa na postajo v St. Paul \$ .25
Prtljaga dvakrat \$ .40
Vožnja s spalnim vozom, St. Paul-Omaha \$ 15.69
Poulična in bus k Rudolfu v So. Omaha in nazaj \$ .60
Prtljaga, papir, znamke \$ .80
Kosilo na vlaku (\$1.50) \$ 1.00
Napitnina, telefon (trikrat) \$ .35
Vožnja iz Omaha v Denver (upper berth) \$ 24.45
Napitnina \$ .25
Večerja na vlaku \$ 1.00
Prtljaga, telefon, kopelj in likanje obleke \$ 1.90
Prenočišče v Denverju, napitnina, telefon \$ 1.85
Električna železnica, napitnina \$ .67
Denver-Colorado Springs, bus \$ 2.80
Poulična železnica in telefon 25c. Likanje obleke \$ 1.25 \$ 1.50
Hotel v Colorado Springsu \$ 2.50
Vožnja iz Colorado Springs v Pueblo \$ 1.80
Stroški s prenočiščem (dva dni) \$ 1.50
Iz Pueblo v Colorado Springs \$ 1.80
Soda otrokom v Pueblo \$ 1.05
Hotel \$ 2.50f. napitnina 35c; Pikes Peak in nazaj \$ 6.50 \$ 9.35
Colorado Springs-Denver \$ 2.75; poulična železnica in prtljaga \$ 3.55
Vožnja s poulično v Denverju \$ .16
Hotel v Denverju in kopelj \$ 2.50
Napitnina \$ .20
Vožnja v Kansas City \$ 22.76
Pullman (na železnici) \$ 5.10
Kosilo na vlaku (\$1.75) \$ 1.00
Hotel v Kansas Cityju (dvakrat) \$ 5.00
Telefon in prtljaga \$ .30
Poulična želez., dvakrat \$ .48
Stroški na društvenem pikniku št. 408 \$ 2.00
Pisalni papir in znamke \$ .64
Na zabavi v Kansas City za tikete \$ 1.20
Prenočišče v Kansas Cityju, štiri večere \$ 5.20
Likanje in snajenje obleke \$ 1.00
Vožnja s poulično \$ .48
Darilo mrtvoudnemu Spackovemu sinu \$ 2.00
Za sledo pri ustanovitvi društva št. \$ 2.40
Treat, pijača, cigare, dvakrat \$ 2.00
Ček za prtljago, napitnina \$ .35
Vožnja, Kansas City-Pittsburgh, Kana. \$ 4.64
Kopelj, čiščenje obleke \$ 1.35
Za olje, prevažanje po naselbinah \$ 1.75
Stroški na treh prireditvah v Kansasu \$ 4.50
Vožnja, Pittsburgh-St. Louis \$ 12.80
Pullman \$ 3.75
Taxi v St. Louisu \$ 1.35
Poulična iz St. Louisa v Madison \$ .90
Moučnina za žvnetov avto \$ .48
Kosilo na vlaku \$ 1.00
Hotel v St. Louisu \$ 2.50
Bus, St. Louis-Chicago \$ 5.00
Vožnja v Indianapolis \$ 6.68
Prtljaga \$ .20
Kosilo na vlaku (\$1.80) \$ 1.00
Prenočišče v Indianapolisu \$ 2.50
Likanje in snajenje obleke \$ 1.50
Vožnja v Wheeling, W. Va. \$ 12.50
Prenočišče, Columbus, O. \$ 2.50
Napitnina \$ .25

Kosilo na vlaku (\$1.70) \$ 1.00
Poulična in dvakrat brzojav \$ .58
Bus v Pittsburgh, Pa. \$ 2.40
Taxi v dvorano \$ 1.25
Poulična \$ .60
Stroški s prenočiščem \$ 2.50
Vlak na Braddock in nazaj \$ .82
Prenočišče na Braddocku \$ 1.50
Napitnina \$ .30
Kopelj in snajenje obleke \$ 1.90
Treat v Canonsburgu, Pa. \$ .85
Bus iz Canonsburga v Pittsburgh \$ .75
Taxi po prtljago k Bariljarju in nazaj \$ 1.90
Prtljaga \$ .20
Vožnja v Exportu \$ 1.00
Dar otrokom v Exportu \$ .95
Prenočišče in napitnina \$ 1.20
Vožnja v Delmont \$ .50
Bus v Greensburg \$ .50
Bus v Irwin in Herminie \$ .50
Tretanje v Herminiju \$ .96
Vožnja iz Greensburga v Johnstown \$ 1.00
Prtljaga za dva dni \$ 1.80
Vožnja iz Homer Cityja v Johnstown \$ 1.28
Stroški pri bari na Moxhamu in Lloydellu \$ 2.50
Vožnja v Washington, D. C. \$ 10.57
Pullman, upper berth \$ 3.00
Napitnina in prtljaga \$ .50
Stroški pri posetu muzejev in vodnik, Washington, D. C. \$ 1.86
Kosilo na vlaku \$ 1.00
Vožnja v Philadelphia \$ 4.90
Večerja na vlaku \$ 1.00
Poulična, napitnina, prtljaga \$ .61
Avto \$ .75
Prenočišče v Bellevue Stratton \$ 4.00
Vožnja v New York \$ 4.24
Večerja na vlaku \$ 1.00
Kopelj in čiščenje obleke \$ 2.50
Napitnina in pošta \$ .70
Ferry \$ .35
Poulična, nadulžina, prtljaga in drugo \$ 2.55
Hotel v New Yorku, dva dni \$ 7.00
Taxi in ferry \$ 1.55
Vlak v Forest City \$ 5.98
Prtljaga \$ .40
Izredni stroški s prenočiščem v Forest Cityju, tri dni \$ 5.95
Na vožnji v Scranton (gasolin Ratajcu) \$ 1.25
Vožnja v Sydeny, N. Y. \$ 2.85
Vožnja do Oneonta, N. Y. \$ 1.97
Prtljaga, dvakrat \$ .40
Hotel v Oneonti \$ 2.50
Kopelj \$ .60
Papir in znamke \$ .75
Vožnja iz Oneonta v Cooperstown \$ 1.25
Prtljaga in telefon \$ .30
Snajenje in likanje obleke \$ 1.00
Slihu v Cooperstownu za vožnjo z avtom \$ 1.00
Stroški na veselici druž. št. 593 \$ 1.15
Prispevek za kritje stroškov društva, etc. \$ .90
Vstopnina v Cooperstownu na veselici (457) \$ 1.00
Darilo otrokom starij, pri katerih sem stanoval \$ 1.25
Vožnja v Cherry Valley \$ 1.00
Stroški na vožnji v E. Worcester \$ .75
Otrokom napitnina za prenočišče \$ .85
Vožnja v Little Falls s avtom \$ 5.00
Telefon, prtljaga, cigare \$ .95
Tretanje v Little Fallsu \$ .90
Prenočišče, napitnina \$ 1.50
Papir, znamke \$ .30
Za gasolin na vožnji iz Little Fallsu v Utico \$ 1.25
Napitnina \$ .30
Vožnja iz Utica v Niagara Falls \$ 8.17
Kosilo na vlaku (\$2.05) \$ 1.00
Prtljaga, napitnina \$ .35
Vožnja v Toronto (vsota bo mogoče vrnjena) \$ 3.00
Znamke, pisma, papir \$ .96
Hotel, Niagara Falls \$ 3.00
Napitnina \$ .30
Vožnja po mestu Niagara Falls in v Bufalu, N. Y. \$ 1.65
Prtljaga in poulična železnica \$ .88
Brzojavi in telefon v Niagara Fallsu \$ .68
Prenočišče v Buffalo \$ 2.00
Kopelj, snajenje obleke \$ 1.35
Prtljaga \$ .20
Vožnja v Niagara Falls \$ 1.00
Stroški pri bari v Buffalo in N. Fallu \$ 3.00
Vožnja v Buffalo \$ 1.00
Prenočišče v Niagara Fallsu \$ 2.50
Pisemski papir, pošta, etc. \$ .65
Vožnja v Cleveland \$ 6.56
Kosilo na vlaku (\$1.85) \$ 1.00
Napitnina, prtljaga \$ .55
Vožnja s street-karo v Clevelandu \$ .70
Za gasolin pri vožnji s avtom \$ 1.00
Napitnina v hotelu \$ .80
Kopelj in čiščenje obleke \$ 1.75
Stroški na prireditvi v Euclidu \$ .80
Stroški v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu \$ 1.25
Telefon, enajstkrat \$ .65
Stroški v West Parku, bus za tri \$ .30
Stroški v West Parku, pet \$ 1.45
Snajenje klobuka \$ .75
Stroški v Collinwoodu \$ .95
Papir, pošta, drugo \$ .45
Vožnja v Chicago \$ 12.85
Spalni voz \$ 3.75
Napitnina \$ .50
Hotelski račun v Clevelandu za šest dni \$ 15.85

Nadzornik je k tem številkam dodal še sledeči komentar:
Skupaj je prejel za svojo turo na stroške jednote \$1,090.46, razen tega pa so nastali še mnogi drugi stroški.
Moje mnenje je, da ako bi bilo iniciatorjem res za prosvetno delo, ne bi podvzeli ture na tak način, nego jo organizirali v času in pa na način, ki bi vsaj deloma jamčil uspeh.

V svojem poročilu o tej turi, ki ga je podal seji upravnega odbora dne 29. okt. 1928, je dejal: "JAZ SE GLAVNEMU IZVRŠEVALNEMU ODBORU, POSEBNO PA GLAVNEMU PREDSEDNIKU, ZAHVA-LJUJEM ZA ZAUPNICO, KATERA MI JE BILA IZ-KAZANA S PODELENJEM PRVEGA PREDAVA-TELJSKA POTOVANJA."

Zapisnik omenjene seje zaključuje:
Brat gl. predsednik se v imenu odbora zahvali bratu predavatelju za njegov trud in poštvalnost... Potrudil sem se, da vam pisemno podam to sliko, da boste videli, kako "poštvalno" se je delovalo v tem slučaju za jednoto — ostalo pa — upam vsaj — boste sami razvideli."

Ta moj račun s nadzornikovimi komentarji lahko ponatisne Enakopravnost, kakor je ponatisnila moj članek v katerem sem lagal o nadzorniku Nebodiga Treba. In pozneje, če nadzorniku Nebodiga Treba, bo lahko ponatisnila se ji bo zdelo umestno, bo lahko ponatisnila tudi nekaj drugih reči iz moje izpovedi. Ustregla bo moji duši, če to objavi v izdaji, ki je obligatna za članstvo SSPZ., kakor je objavila moj prvi članek, ki je povzročil to izpoved. — K. T.

"Scandalsheet" riga

"Amerikanski Slovenec", čigar franciškansko-kramarsko katoličanstvo je prošla konvencija KSKJ zavrgla knkor se nobena doslej, riga. To pravi na svoj način dopisniki v glasilu katoliške jednote, ki izhaja v Clevelandu. Pojasnjujejo prečistit gospodom, da smatrajo list, kakršen je franciškanski dnevnik, kate rega urejuje plidki Jeričev Janez, za "scandalsheet". Spor med njimi se je poostiril še bolj na konvenciji KSKJ. v Waukeganu, ker se ni uresničila nada kramarjev, da bo jednota kupila klerikalni žurnal v Chicagu. Gospodje, ki dobivajo svoje inspiracije iz lemontskega studenta, so si nakopali le še več sovraštva med slovenskim katoliškim svetom.

Uredniku te "scandalsheet" Jeriču je hudo za Andreja Kobala. Sta si sorodna, oba sta klerikalca po naturi, prvi hinavsko odkrit, drugi z "nepri-stransko" masko na obrazu. Tercijalce okrog janezastega "dnevnika" zelo boli, ker njihov ljubljeneec z njegovim "boring from within" ni dosegel cilja v SNPJ.

Janez Jerič je žurnalist hlevske sorte. Zato je neki duhovnik nedavno priobčil njemu članek v obrambo z naslovom "Am. Slovenec scandalsheet." Propadli klerikalni vodja misli, da bo z namigavanji in s širjenji zlohotnih opazk druge usmradil, pa se le njega drži nečisti duh.

Janez naj bo točen in natančen v izrazih, ako je v njemu še kaj poštenjaka, namreč takega poštenjaka, ki pride v nebesa tudi če ne poklekne vsak mesec k spovednični rešetki in potem z zavito hinavskim obrazom k Gospodovi mizi.

Kadar bomo iskali po potih smeti, jih bomo brez povečalnega stekla našli mnogo po tistih, po katerih hodi Janez. Dobilo se bo med nepriobčenim gradivom tudi mnogo takega, ki bi delal čitateljem hinavske "scandalsheet" mnogo zabave, še več pa bi jih razočaral, ker bi videli, da sveti in pobožni možje niso ne pobožni, ne sveti. Če hoče Janez kak nasvet, mu je priporočati, da naj razkida svoj gnoj, namesto da riga na poštene ljudi, katerim ni vredno obrisati niti blato raz podplatov.

Martin Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Prva Jugoslovanska
restauracija
DOMAČA KUHNJA
Otto and Jerry
Miškovsky,
lastnika.
4047 W. 26th Street
Se priporoča slovenski v post

Waterloo Dry
Cleaning Co.
COLLINWOOD, O.
Frank Trebec,
lastnik
Čistimo, likamo in popravljamo moške in ženske obleke
15805 Waterloo Rd.
Tel. Kenmore 1275

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN
KAVARNA
2889 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.
Fristna in okusna domača jedila.
Cene zmerno. Postrežba točna.

NOVOST V AUTOMOBILSKI KONSTRUKCIJI

Anglež Denniston Burney, konstruktor angleškega zrakoplova R-100, je napravil nov model avtomobila, kakršnega vidite tu na sliki. Zgoraj na levi je sir Burney. Konstrukcija avtomobila je narejena za hitro vožnjo in se razna po istih principih, kakor zrakoplovi. Na obeh koncih je narejen tako, da zmanjšuje do skrajnosti odpor ali pritisk zraka, kar mu neglavo vožnjo zelo povečava. Avto ima vse tiste udobnosti za potnike, kakor vsak drug moderen prvovrstni avto. Med avto-tehniko vzbuja ta model veliko zanimanja.

THE SOCIALIST VOTE

There are several things worth saying about the election. The first thing to examine from a Socialist standpoint is the election as it affects our party. Here I think we have reason not for exaltation but for substantial satisfaction. Two Assemblymen from Reading, nine Assemblymen and the Sheriff in Milwaukee make an excellent record. Louis Waldman's unusually fine campaign deserved more votes than he got in New York City, but he doubled his own gubernatorial vote of 1928 and probably will have made about the best showing of any gubernatorial candidate on a straight Socialist ticket since 1920. The increase in our total Assembly and Congressional vote this year was another good omen in New York City.

It is particularly satisfactory that so large a part of the vote for Vladeck and me was a Socialist vote shared by others of our colleagues who richly deserved it all. Heywood Broun's candidacy has done the Socialist Party an amount of good all over the country which cannot be measured by the vote. Yet that vote was a real achievement in the face of the kind of opposition he had. It must always be remembered that the old party machines fought Broun in his district and me in mine far more vehemently than they took the trouble to fight me when I ran for Mayor in 1929 without thought of election. I expect reports from other parts of the country to strengthen my impression of a satisfactory showing for Socialists.—Norman Thomas.

LABOR'S WINNINGS IN WISCONSIN

The hard work done by Unionists and Socialists in the campaign is rewarded by the election of Walter Polakowski to the state senate, George Hampel, Emil Meyer, John Ermenc, Ben Rubin, Phillip Wenz, Otto Kehein, George L. Tews, Marshall H. Reckard and Edward H. Keifer to the assembly, and Al Benson for sheriff.

As Senator Thomas M. Duncan is a hold-over, this gives labor 11 members of the legislature: two in the senate and nine in the assembly, over twice as many as it had in the former legislature.

This is of the greatest importance to the future of the common people of the state, as it will be a decided boost for good bills and an equally decided hindrance to bad bills. Socialist members have always made a fine record in the past and will do so again.

Is it also very gratifying, in these days when "open shoppers" would like to control the sheriff's office, to have Benson in that position. The workers will be sure that justice will be done. Furthermore, there will not be any favorites, as there have been in the past, going around with cards in their pockets, signed by the sheriff, requesting that they be given courtesy and consideration, virtually a license to violate the law.

These are big victories, but naturally labor did not get all it wanted. It will keep building up its strength, however, and prepare to take the Fourth and Fifth congressional districts away from the stalwarts two years hence.—Milwaukee Leader.

Cunning War Propaganda

There is nothing more shocking in the columns of the daily newspapers than the constant reference to "the next war". As though it were taken for granted, as a matter of fact, that there is certain to be a "next war". It is thus that the public mind, little by little, is prepared to receive the seed sown by the war propagandist—it is thus that the unthinking masses are taught to believe that war is unpreventable and is to be expected and accepted as a natural phenomena such as the change of the moon or the visit of the tax collector.

Governments cannot make war until a psychology of war sentiment has been built up among the people, and those who are interested in war see to it that this psychology is developed and cultivated. Worst of all, the source to which the people must look for anti-war training, namely the public schools, are very largely under the control and domination of the militarists. The youth are fed upon war propaganda, skillfully disguised as heroism, patriotism, preparedness for national defense, etc., etc.

That "the next war" means the blotting out of civilization there is little doubt—and those who seek to prevent this dire tragedy must speedily increase their activities and their zeal, if they hope to succeed.—

—Humanity.

REPORTS AND COMMENTS

LABOR GOVERNMENT'S RECORD YEAR

In spite of the sabotage of the Conservatives and the holding back of the Liberals on whom success often depended, the British Labor Government ended its first year in office with more work to its credit than the Tory government had produced in five years.

The Labor party press service issues the following summary of the record: "The first session of this Parliament has proved to be one of the longest and most strenuous of modern times. From the standpoint of the Government, the session was one of special difficulty because of its lack of an independent Parliamentary majority. Despite this handicap, however, the Government has a record of achievement which is far more impressive and valuable than was probably expected under the circumstances.

"Forty eight Government Bills received the Royal Assent. The chief of these were the Finance Bill, the Coal Mines Act, the Unemployment Insurance Act, and the Widows', Orphans' and Old Age Pensions Act. Vigorous and sustained Tory opposition to the Government's efforts had to be overcome at every stage as is shown by the fact that on those four measures alone there were 281 divisions. The time occupied in these divisions is roughly equivalent to seven normal daily sittings of the House of Commons!

"In addition to this mass of legislation there have been also the Naval Agreement with America and Japan, the Hague Reparations Settlement, the evacuation of the Rhineland, the ratification of the Optional Clause, the resumption of diplomatic relations with the Egyptian problem.

"During the present Parliamentary recess the Government will be occupied with the Assembly of the League of Nations, the coming Imperial Conference, and after that the Indian Round Table Conference.

"In the more domestic sphere the Government is busily engaged on its Agricultural policy, the broad outlines of which were announced by Mr. Snowden on the day on which the first session came to an end. Proposals will be submitted for making land more freely available for small cultivators and affording them adequate security of tenure. A scheme will be undertaken whereby a contribution may be made to the mitigation of unemployment by the creation of a special class of allotments and by model gardens and poultry holdings up to five acres for suitable unemployed workers.

"An Agricultural Land Utilisation Corporation will be established to conduct huge scale farming and a chain of Demonstration Farms. For the worker, wages, housing and rent conditions will receive special attention.

"It is clear from these brief indications of future work that the second year of the Labor Government is not likely to be any less exacting than that which was so recently concluded."

The I. F. T. U. And Disarmament

The following resolution was passed by the Stockholm congress of the International Federation of Trade Unions:

The International Federation of Trade Unions has adopted the slogan "War Against War".

The congress identifies itself with the declarations of the governments outlawing war and proclaiming it an international crime. It considers these declarations a suitable basis for more and more vigorous action against the danger of war and open and secret war-mongering intrigues.

This action must comprise the following:

1. The immediate limitation and reduction of armaments; the convening at the earliest possible date of the general disarmament conference by the league of nations and the conclusion of a first convention to stop the armament race.

2. Supervision of the manufacture of arms, munitions and other war material and supervision of traffic in war material. Energetic action by pamphlets, placards, articles and meetings against the capitalists of the war industries, by denouncing the danger which they provoke and by breaking down the opposition made to the great work of peace by such interests acting in combination.

3. Extension of compulsory arbitration: Labor action in each

country to put pressure on the governments to ratify the international convention of compulsory arbitration.

4. Promotion of economic co-operation among the peoples. B this means the Labor movements of all lands will exert effective and permanent pressure on the governments.

5. The trade union movement shall remain in the center of the peace action. In the fight against war and militarism co-operation with the Labor and Socialist International and its affiliated parties is an absolute necessity. The action of the working class in favor of peace must be promoted on every opportunity: It is the only guarantee of peace.

The activities of the workers for peace must therefore be energetically continued. The direct interests of the working class are at stake—their hopes of emancipation and their determination to establish a just order of society and to guide humanity to a better future of liberty and social justice.

Concert of "Zarja" on Thanksgiving Day Nov. 27th

Singing society "Zarja" of Socialist club No. 27, JSF will give a concert, and a drama in two acts on Thanksgiving Day, Thursday, November 27, in the S. N. D. Auditorium on St. Clair Ave. Two other choruses will also be on the program besides "Zarja". They are: Jadran and Cvet. The title of the short drama is: "Grobni budo spregovorili". Following this performance, dancing will take place in the lower hall. The program starts at 3 P. M. The admission in the afternoon is 50c, in the evening 35c. For an enjoyable afternoon and evening, don't fail to attend this concert. All lodges are invited to be present.

Rose Sumrada.

It Followed Naturally

Teacher—Who can tell me what the former ruler of Russia was called?

Class (in unison)—Czar.

Teacher—Correct, and what was his wife called?

Class—Czarina.

Teachers—Correct, and what were the czar's children called?

A pause, and then a small, timid voice piped up:

"Czardines!"—Capper's Weekly.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

Well, folks, the Socialist gains at the November 4. elections are quite satisfactory to those of us that understand the gradual rise of our creed. Marked increases, beyond even those expected were recorded in Milwaukee, New York City, Reading and in California. Complete returns will not be had for some time, but what is already known is inspiring. When Milwaukee does a job the world knows about it. Nine Assemblymen, two State Senators and a Sheriff is its contribution towards our cause. Reading, Pa. elected two Assemblymen. Upton Sinclair in California polled over 50,000 votes and the Socialist vote in New York runs upward of 200,000. These are just the outstanding sectional returns.

We are especially proud of our Milwaukee Comrades because John Emeric a Slovene and member of club No. 37, J. S. F. was one of the nine Assemblymen to be elected. Our boys got a smell of real campaigning and should be in good form for the next elections.

We must educate the workers before they will vote the Socialist ticket and the past elections didn't lack any of that. Reports show that a greater amount of time and money was devoted to the distribution of literature and facts. If before each election time the volume of read pamphlets increases as it did before this election the Democrats will be obliged to worry not so much of the elephant party, but of the Socialist (Workers) Party.

It is splendid of people like Broun, Thomas, Quick, Waldman, Maurer and others to stay in the battle and after the ballots are counted exclaim that they are not disappointed, and see the need to start out right now and build for the next battle. They see something in the party—Yes, its principles, and all of the strife and struggle is easily forgotten.

We have hardly composed ourselves from the election strain when word is flashed around the world that the Socialists have emerged the strongest party in Austria. The have gained at least one seat and are now the dominating party as the Clericals have dropped to second place. Socialist Vienna returned one more Parliamentarian than heretofore. Altogether they have 30 socialist representatives from Vienna. — The Chicago Daily News of November 10, A pause, and then a small, timid voice piped up:

"Czardines!"—Capper's Weekly.

overlook them. It tells of how decent workers live in Vienna. How the babies are cared for and examined. The place for the aged is like a real palace. The News says. That's the reason Vienna is Socialist. That's the reason the workers support the Socialist government, and our party there secures two thirds of all the votes.

In the "Machine", written by Upton Sinclair Julia and Jack, two Socialist workers, make friends with the daughter of a rich tractor baron, who has been scouring the slums of New York City and had seen the terrible existing conditions. At an unexpected meeting Laura, the baron's daughter, reviews acquaintances with one of her old companions, who since his lapsed visits, has also been reformed and has taken on the Socialist viewpoint. They uncover one of the deals before it had been made public, in which her father was to make a "big killing", by smothering his opponent and plundering the public. — It is just like a story of New York City today, and fits to the dot the present time. Members of our dramatic section will replay it on Dec. 7, at the Labor Lyceum, at Ogden and Kedzie Avenues.

The Twenty Fifth Anniversary Celebration of Lodge No. 8, S. N. P. J. in South Chicago is Sunday. A diversified program has been prepared and a packed hall is expected. We hope to see many of our West Siders present. Admission is 60c and entitles purchaser a chance on a radio drawing. The Croatian Hall in which the affair will be held is at 9622 Commercial Ave.

They say that Sava's Concert on Sunday November 30, will be the best ever attempted. And so our folks are urged to sell tickets and assemble a big audience at the CSFS. Hall.

Singing Society "Zarja", which is attached to club No. 27, J. S. F., has lost its first court battle to keep possession of its name and also its library. However our Comrades will appeal the decision to a higher court and for that purpose are soliciting contributions to help defray their expenses. The case is a long one. Let it suffice to say that "Zarja" has been organized by the members of club No. 27, J. S. F. and acquired a lot of prestige with its talents. People not sincere to our cause entered "Zarja" and they are the cause of the secession and this court case. If you can spare a dollar, the cause is genuine.

THE SOCIALIST PARTY AT WORK

Nine Socialist legislators in Wisconsin, two in Pennsylvania, and the Sheriff of Milwaukee County represent the electoral victories of the party. The Wisconsin Socialists also have two seats in the state senate.

James P. Sheehan, candidate for Congress in the 5th Wisconsin district, lost by a few hundred votes. Evidence of irregularity in counting has been discovered and a recount demanded.

Eleven Socialists Elected

The party greatly increased its vote over figures for recent years. From the Atlantic seaboard to the western coast, the number of Socialist ballots cast swelled. James H. Maurer carried Reading in his campaign for governor of Pennsylvania. Upton Sinclair candidate for governor of California polled over 50,000 votes, while Louis Waldman, running for the same position in New York state got 88,329 votes in the city of New York alone. Joe C. Morgan, Virginia, candidate for United State Senate, polled 10,000 votes. Wisconsin showed an increase with nine state assemblymen elected, while Pennsylvania sent two representatives to the legislature.

The vote for Sinclair was three times the size of the vote for Norman Thomas in California, in the last presidential campaign. This too, in spite of the Rolph landslide. In a special wire to the national office, Bill Busick, state chairman for California, says: "We feel especially pleased about the increase in Sinclair's vote. It is ten per cent more than Sinclair's largest previous total. His opponent, Rolph, was considered liberal and 'pro-labor' and a large 'good man' vote was to be expected. Los Angeles, alone, piled up 25,000 of the total."

In New York state the party almost doubled its vote over the 1928 figures, according to Norman Thomas, head of the Public Affairs Committee. In a statement to the press, Thomas declared that the vote for assemblymen, state senators and members of the house of repres. gave an accurate picture of straight Socialist sentiment and pointed to the 102,700 votes cast in this election against 60,920 in 1928. Comparison of 1928 and 1930 vote in New York City for congress gives 127,481 this year as against 66,844 in 1928. The New York City vote for Waldman for governor was 88,329 against the 1928 vote of 48,546.

"The general increase in the Socialist vote," said Norman Thomas, "is a year when voters were anxious to swat the Republicans at all costs, is decidedly satisfactory. The successes in Milwaukee and Reading and the increase in the general Socialist vote in N. Y. City shows once more the vital importance of organization. Voters in Milwaukee and Reading are not different from the general breed of voters. The difference lies in that there the Socialists have a better organization. The lesson is obvious."

Reading, Pennsylvania Socialists won two seats in the state legislature. Darlington Hoopes and Mrs. Lilith M. Wilson, member of the N. E. C., were the two successful candidates. Comrade Hoopes vote was 7,413, a plurality of 443 over Frederick Behn, Republican. Mrs. Wilson polled 7,055.

Joe Morgan, who polled the largest Socialist vote Virginia has ever shown, ran a good second in his home city of Alexandria, despite the Republican's supporting the independent candidate. According to David George, state secretary for Virginia, Morgan polled 900 votes at Norfolk, stronghold of the Democrats. This, George contends is a real victory.

The necessity for stronger organization was stressed in all reports to the national office. Pennsylvania has ordered two hundred thousand leaflets to start an educational campaign. The two organizers used during the election will be retained. One may be shared with the coal mining district of Ohio.

During the campaign, more mass educational work has been done than even in the 1928 presidential campaign, in spite of the fact that only 40% of the districts had candidates. Report show over 5,000,000 leaflets passed out, thousands of persons helping distribute literature from house to house, and hundreds of street corner meetings.

"ORGANIZATION is the crying need of the hour. Every member must make it his duty to take part in an intensive educational campaign and membership drive," said Clarence Senior, in reviewing the results of the election. "I expect the N. E. C. at Newark to lay down plans for plenty for everybody in the party to do during the coming winter. Everyone can help in some way and must if he is to continue being considered a Socialist."

The Morning After

What they said:

James H. Maurer, candidate for governor of Pennsylvania: "We carried the city for the Socialist party against a last hour fusion by the Republicans and Democrats on the legislative ticket. We beat them to it. Both Hoopes and Wilson are elected. I beat Pinchot in the city. It was a great scrap. Now for organization throughout the state."

Bill Busick, state chairman of California, ran high in race for state legislature. The local papers are now speaking of his chances in the city council fight next spring. "All the papers are talking about the big Socialist vote in Los Angeles."

Heywood Broun: "I am still in the fight. I need a machine and tomorrow will start building it."

Norman Thomas: "Under the political situation that prevails this year, it was more difficult to take a vote from either the Republican or Democratic machine for either Heywood Broun or myself for Congress, than it was to take a vote for me for Mayor in 1929. For that reason Broun's and my running ahead of last year's vote was something of an achievement."

Ralph O. Bigony, organizer in Reading: "The election of Hoopes and Wilson is a real victory of the working class."

Al Benson, sheriff elect of Milwaukee: "Fervent thanks are due the bundle brigade. For 12 weeks they trudged the streets of the city and the highways of the county, with our house to house, distribution of the Socialist Campaigner. The citizenship of the city and county will have no occasion to regret, I am sure, the verdict of yesterday's balloting."

GOING INTO A HUDDLE

